

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему Система управління фінансовою стійкістю підприємства
ПАТ «КІРОВОГРАДОБЛЕНЕРГО»

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0728
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування
освітньої програми фінанси і кредит
спеціалізації Банківська справа

А.С. Асмолов

Керівник к.е.н., доцент Швець Ю.О.

Рецензент к.е.н., професор Кущик А.П.

Запоріжжя – 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма фінанси і кредит
Спеціалізація Банківська справа

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ А.П. Кущик

«_____» _____ 2019

року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Асмолову Антону Сергійовичу

1. Тема роботи: «Система управління фінансовою стійкістю підприємства ПАТ «КІРОВОГРАДОБЛЕНЕРГО»
керівник роботи: Швець Юлія Олександрівна, к.е.н., доцент
затверджені наказом ЗНУ від 4 липня 2019 року № 1110-с.
2. Строк подання студентом роботи: 25 грудня 2019 року.
3. Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності ПАТ «Кіровоградобленерго», Державної служби статистики України, а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних авторів.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): дослідити поняття і сутність управління фінансовою стійкістю підприємства; визначити фактори, що визначають фінансову стійкість; охарактеризувати систему управління фінансовою стійкістю підприємства; охарактеризувати прийоми та методи аналізу фінансової стійкості підприємства; провести аналіз фінансового стану та фінансової стійкості ПАТ «Кіровоградобленерго»; розробити рекомендації щодо покращення показників фінансової стійкості.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 13 рис., 13 табл. і 41 формулу.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Швець Ю.О., доцент	09.08.2019 р.	09.08.2019 р.
2	Швець Ю.О., доцент	13.09.2019 р.	13.09.2019 р.
3	Швець Ю.О., доцент	18.10.2019 р.	18.10.2019 р.

7. Дата видачі завдання: 05 липня 2019 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	05.07.2019 р. – 09.07.2019 р.	виконано
2.	Виконання вступу	10.07.2019 р. – 08.08.2019 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	09.08.2019 р. – 12.09.2019 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	13.09.2019 р. – 17.10.2019 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	18.10.2019 р. – 28.11.2019 р.	виконано
6.	Формування висновків	29.11.2019 р. – 10.12.2019 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	11.12.2019 р. – 24.12.2019 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	25.12.2019 р.	виконано

Студент _____ А.С. Асмолов
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ Ю.О. Швець
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.Ю. Кисільова
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 102 с., 13 рис., 13 табл., 3 додатки, 51 джерело.

Об'єктом дослідження виступає процес формування фінансової стійкості ПАТ «Кіровоградобленерго».

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні засади та практичні аспекти оцінки фінансової стійкості енергетичних підприємств та факторів її зростання.

Метою дослідження є розробка рекомендацій щодо формування фінансової стійкості з урахуванням факторів її зростання в сучасних підприємствах енергетичної галузі.

Завдання: 1) В роботі узагальнена теоретико-методологічна база щодо аналізу фінансового стану підприємства; 2) Проведено повний аналіз фінансового стану; 3) розроблені напрямки виходу з фінансової кризи.

Методи дослідження. Для досягнення мети і реалізації поставлених завдань в роботі використовуватимуться загальнонаукові та специфічні методи наукового дослідження: системний підхід, методи узагальнення та класифікації і порівняльних характеристик; економіко-статистичний та аналітичний метод.

Практичне значення. В роботі узагальнена теоретико-методологічна база щодо аналізу фінансового стану підприємства, проведено повний аналіз фінансового стану, розроблені напрямки виходу з фінансової кризи.

ФІНАНСОВИЙ СТАН, ЗВІТНІСТЬ, «БАЛАНС», «ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ», ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ, ОБОРОТНІСТЬ КАПІТАЛУ, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ДІЛОВА АКТИВНІСТЬ, РЕЗЕРВИ.

SUMMARY

Qualifying work: 102 p., 13 drawings, 13 tables., 3 annexes, 51 sources.

The purpose of the study is to develop recommendations for the formation of financial sustainability, taking into account the factors of its growth in modern enterprises of the energy industry.

To achieve this goal it is necessary to solve the problem:

- the concept and essence of managing the financial stability of the enterprise are investigated;

- determined the factors that determine financial sustainability;

- the system of management of financial stability of the enterprise is characterized;

- the methods and methods of analysis of financial stability of the enterprise are characterized;

- the financial condition and financial soundness of PJSC “Kirovogradoblenergo” was analyzed;

- recommendations for improving financial sustainability have been developed.

The object of the study is the process of formation of financial stability of PJSC “Kirovogradoblenergo”.

The subject of the research is theoretical, methodological foundations and practical aspects of estimation of financial stability of energy enterprises and factors of its growth.

Research methods. The theoretical and methodological basis of the work are the fundamental principles of the theory of financial management. To achieve the goal and the achievement of the set tasks, certain general scientific and specific methods of scientific research will be used in the work: systematic approach, methods of generalization and classification and comparative characteristics for

disclosing the theoretical and methodological bases of estimation of financial stability of energy enterprises; economic-statistical and analytical method for analyzing financial sustainability and its growth factors; abstract-logical method, situational analysis, systematic approach for the development of recommendations for the formation of the strategy of financial stability of enterprises.

Practical meaning. The study summarizes the theoretical and methodological base on the analysis of the financial state of the enterprise, conducts a complete analysis of the financial situation, and works out the ways out of the financial crisis.

FINANCIAL STATUS, REPORTING, “BALANCE”, “FINANCIAL RESULTS REPORT”, SOLVENCY, LIQUIDITY, CAPITAL REVENUES, FINANCIAL STATEMENTS, PROFITABILITY, BUSINESS ACTIVITY, RESERVES.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	11
1.1 Сутність, роль і значення управління фінансовою стійкістю підприємства та фактори, що її визначають	11
1.2 Особливості використання системи управління фінансовою стійкістю підприємства	14
1.3 Методи аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємства	18
Висновки до розділу 1	28
2 ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПАТ «КІРОВОГРАДОБЛЕНЕРГО».....	30
2.1 Загальна характеристика та аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства ПАТ «Кіровоградобленерго»	30
2.2 Аналіз показників майнового стану підприємства ПАТ «Кіровоградобленерго»	42
2.3 Аналіз показників фінансової стійкості ПАТ «Кіровоградобленерго».....	52
2.4 Оцінка ймовірності банкрутства ПАТ «Кіровоградобленерго»	58
Висновки до розділу 2	70
3 ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	71
3.1. Удосконалення методики оцінки фінансової стійкості підприємства	71
3.2. Напрями покращення системи управління фінансовою стійкістю підприємства.....	78
Висновки до розділу 3	89
ВИСНОВКИ.....	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	94
ДОДАТКИ	99

ВСТУП

В сучасних умовах вітчизняні підприємства енергетичної галузі є об'єктом підвищеної уваги всіх учасників ринкових відносин, зацікавлених в результатах діяльності цих суб'єктів господарювання. Останні функціонують в умовах невизначеності та динамічності зовнішнього середовища, в зв'язку з чим перед ними виникає необхідність своєчасно реагувати на нестабільність ринкового середовища, формуючи стратегію фінансової стійкості. Високі темпи зростання бізнесу, загострення конкуренції на внутрішньому та світовому ринках сприяють підвищенню залежності енергетичних підприємств від зовнішніх джерел фінансування та можуть привести до втрати фінансової стійкості, що багато в чому зумовлює необхідність дослідження факторів, що на неї впливають.

На поточному етапі розвитку економіки тільки стійке, конкурентне та надійне функціонування вітчизняних підприємств енергетичної галузі може забезпечити як їх власну фінансову стабільність, так і країни в цілому. Фінансова стійкість та конкурентоспроможність цих суб'єктів господарювання визначають розвиток національної економіки, її пропорції, темпи зростання. Якісно характеризуючи фінансовий стан енергетичних підприємств, необхідно визначити вплив внутрішнього та зовнішнього середовища, виявити фактори росту фінансової стійкості економічних суб'єктів. У свою чергу діагностика стійкості фінансового стану дозволяє оцінити ступінь ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства, успішності використання майна, раціональності поєднання власних та позикових коштів, урегульованості відносин з дебіторами, кредиторами, бюджетом, кредитними установами.

Питання фінансової стійкості суб'єкта господарювання та її забезпечення знаходяться в центрі уваги робіт М.С. Абрютіна, Е.В. Борисової, А.В. Грачова, І.М. Демчука, С.Я. Єлецьких, Е.В. Ісаєвої, О.Р. Кривицької, М.Г.

Лапусти, І.М. Омельченко та інших авторів. Проблеми вивчення факторів зростання фінансової стійкості є найважливішою темою праць О.М. Зотова, П.І. З Огороднікова, І.А. Павлової, В.Б. Перунова, Л.Ю. Філобокової.

До сих пір, незважаючи на широкий спектр напрямків дослідження зазначеної проблематики, мало розробленою областю залишаються фінансова стійкість та фактори її зростання в сучасних підприємствах енергетичної галузі. Необхідність дослідження цього питання в українській економіці, що динамічно розвивається, визначає теоретичну та практичну актуальність теми дослідження.

Метою дослідження є розробка рекомендацій щодо формування фінансової стійкості з урахуванням факторів її зростання в сучасних підприємствах енергетичної галузі.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити завдання:

- досліджено поняття і сутність управління фінансовою стійкістю підприємства;
- визначено фактори, що визначають фінансову стійкість;
- охарактеризовано систему управління фінансовою стійкістю підприємства;
- охарактеризовані прийоми та методи аналізу фінансової стійкості підприємства;
- проведено аналіз фінансового стану та фінансової стійкості ПАТ «Кіровоградобленерго»;
- розроблені рекомендації щодо покращення показників фінансової стійкості.

Об'єктом дослідження виступає процес формування фінансової стійкості ПАТ «Кіровоградобленерго».

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні засади та практичні аспекти оцінки фінансової стійкості енергетичних підприємств та факторів її зростання.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою роботи є

фундаментальні положення теорії фінансового менеджменту. Для досягнення мети і реалізації поставлених завдань в роботі використовуватимуться певні загальнонаукові та специфічні методи наукового дослідження: системний підхід, методи узагальнення та класифікації і порівняльних характеристик для розкриття теоретичних та методологічних основ оцінки фінансової стійкості енергетичних підприємств; економіко-статистичний та аналітичний метод для проведення аналізу фінансової стійкості та факторів її зростання; абстрактно-логічний метод, ситуаційний аналіз, системний підхід для розробки рекомендацій щодо формування стратегії фінансової стійкості підприємств.

Інформаційною базою роботи послужили законодавчі та нормативні документи, матеріали фінансової і статистичної звітності суб'єктів господарювання, матеріали Держкомстату України, енциклопедична й довідкова література, періодичні видання та науково-дослідні розробки.

Наукова новизна одержаних результатів. У процесі дослідження отримані наступні наукові результати, які мають елементи новизни: виявлено, фактори, які впливають на коефіцієнт фінансової стійкості: коефіцієнти покриття, мобільності коштів, концентрації залученого капіталу. Для забезпечення зростання фінансової стійкості необхідно збільшувати співвідношення оборотних активів до поточних зобов'язань, зменшувати частку вартості обігових коштів до вартості усіх коштів за рахунок оновлення основних засобів, змінювати структуру капіталу шляхом скорочення позикового капіталу та нарощення власного; дістало подальшого розвитку: виявлення основних тенденцій трансформації фінансової стійкості підприємств енергетичної галузі.

Практичне значення одержаних результатів. Теоретичне і практичне значення роботи полягає у науковому обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо формування фінансової стійкості з урахуванням факторів її зростання в сучасних підприємствах енергетичної галузі.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність, роль і значення управління фінансовою стійкістю підприємства та фактори, що її визначають

Етимологічно тлумачення стійкості ґрунтується на стабільності стану, сталості певних параметрів. У широкому розумінні стійкість означає спроможність окремої системи виконати свої функції з врахуванням впливу зовнішніх та внутрішніх факторів.

Фінансова стійкість являє собою багатогранне й комплексне поняття, яке характеризується достатньою фінансовою забезпеченістю поточної господарської діяльності й перспективного розвитку підприємства на основі зростання прибутків і власного капіталу при збереженні нормального рівня платоспроможності й кредитоспроможності. У сучасній економічній літературі поняття фінансової стійкості підприємства розглядають за такими напрямками:

– як своєрідне перевищення доходів над витратами, що сприятиме наявності та стабільності джерел фінансування діяльності та розвитку підприємства;

– як стан підприємства, що характеризується мінімальним рівнем фінансового ризику, пов'язаного із структурою загального капіталу, що є в розпорядженні підприємства в певний момент часу і суттєво впливає на можливості його розвитку;

– як здатність підприємства в повному обсязі і у визначені строки виконувати фінансової зобов'язання, тобто ототожнюється з платоспроможністю та ліквідністю.

Фінансова стійкість підприємства – це динамічна інтегральна характеристика його спроможності до мобілізації фінансових ресурсів при

мінімальному ризику для здійснення господарської діяльності, під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Загальний зміст поняття фінансової стійкості підприємства подано на рис. 1.1.

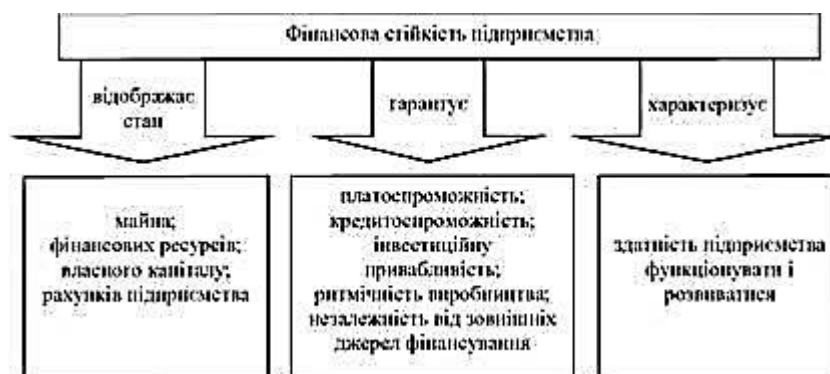

Рис. 1.1 – Зміст поняття фінансова стійкість підприємства

Найважливішою ознакою фінансової стійкості підприємства є його здатність функціонувати й розвиватися в умовах внутрішнього та зовнішнього середовища, які істотно змінюються. Якщо підприємство фінансово стійке, і відповідно платоспроможне, воно має перевагу перед іншими підприємствами в залученні інвестицій, отриманні кредитів, виборі постачальників та кваліфікованих кадрів. Чим вище фінансова стійкість підприємства, тим більш воно незалежне від несприятливої зміни ринкової кон'юнктури. Аналіз фінансової стійкості підприємства дає змогу оцінити здатність підприємства адаптуватися до умов зовнішнього середовища та визначити ступінь його незалежності від зовнішніх джерел фінансування.

Метою аналізу фінансової стійкості є визначення рівня фінансової стійкості підприємства та оцінка резервів підтримання її довгострокової платоспроможності. Предметом аналізу фінансової стійкості є стан та рух фінансових ресурсів підприємства, ефективність операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. До основних завдань, які комплексно розв'язуються у процесі оцінки фінансової стійкості підприємства, відносяться:

– встановлення ступеня забезпеченості підприємства оборотними активами, ефективності формування виробничих запасів, визначення оптимального рівня заборгованості, оцінка економічних і фінансових результатів;

– виявлення шляхів і можливостей подальшого покращення результатів фінансової діяльності, на основі співставлень фактичних та нормативних значень показників фінансової стійкості підприємства, також виявлення причин відхилень і розробка рекомендацій спрямованих на досягнення належного рівня фінансової стійкості.

Аналіз фінансової стійкості передбачає проведення розрахунку таких груп показників:

– абсолютних, які відображають рівень забезпеченості запасів джерелами формування;

– відносних, які характеризують фінансову стійкість підприємства з точки зору структури і стану майна та джерел формування капіталу;

- порогу рентабельності і запасу фінансової стійкості.

Аналіз фінансової стійкості підприємства здійснюється з використанням горизонтального, вертикального, порівняльного, факторного методів дослідження економічних процесів та методу фінансових коефіцієнтів. Основними джерелами інформації для аналізу фінансової стійкості є фінансова звітність підприємства, яка являє собою сукупність форм звітності, складених на основі даних фінансового обліку з метою представлення користувачам узагальненої інформації про фінансовий стан і діяльність підприємства для прийняття ними управлінських рішень. Користувачами інформації щодо результатів аналізу фінансової стійкості є власники, менеджери підприємства, потенційні інвестори, аудитори, постачальники та споживачі продукції.

1.2 Особливості використання системи управління фінансовою стійкістю підприємства

Управління фінансовою стійкістю підприємства є системою принципів та методів розроблення і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням постійного зростання прибутку, збереженням платоспроможності і кредитоспроможності, підтриманням фінансової рівноваги. Слід відмітити, що на більшості підприємств України управління фінансовою стійкістю орієнтоване сьогодні на розв'язання короткострокових проблем. У цих умовах поширеними є зміни завдань, пріоритетів діяльності, рішень, наслідком чого є недосконалість структури показників фінансової стійкості, зниження її рівня. Тому на підприємстві має здійснюватися стратегічне управління фінансовою стійкістю. Процес стратегічного управління фінансовою стійкістю необхідно розглядати на основі економічних принципів, що адекватні умовам та особливостям на різних рівнях господарської діяльності. Враховуючи економічні можливості підприємств в умовах ринкового середовища, можна виділити принципи стратегічного управління фінансовою стійкістю суб'єкта господарювання. З врахуванням сутності та принципів управління фінансовою стійкістю підприємств формуються його стратегічні цілі. Зокрема, стратегічні цілі управління фінансовою стійкістю належать більшою мірою до напряму зміцнення становища підприємства в галузі, збереження і підвищення її довгострокових конкурентних позицій на ринку.

До основних цілей управління фінансовою стійкістю можна віднести:

- збалансування активів і пасивів (забезпечення достатності власного капіталу, гнучкої структури капіталу, організації руху капіталу);
- збалансованість доходів і витрат (забезпечення достатнього рівня рентабельності, зміна структури витрато місткості господарського процесу, збільшення обсягу товарообороту);

– збалансованість грошових потоків (забезпечення платоспроможності та самофінансування, зниження дебіторської заборгованості, забезпеченість кредитоспроможності).

Доцільно відзначити, що у системі управління фінансовою стійкістю важливу роль відіграє визначення головної мети, адже саме вона визначає концепцію розвитку підприємства, основні напрями його ділової активності та служить орієнтиром у середовищі ринкових перетворень. На нашу думку, головною метою управління фінансовою стійкістю підприємства є забезпечення фінансової безпеки та стабільності функціонування і розвитку підприємства у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику. Відповідно, забезпечення високого рівня фінансової стійкості підприємства в процесі його розвитку та функціонування забезпечується формуванням оптимальної та гнучкої структури капіталу, забезпеченням постійної платоспроможності та ліквідності, збалансуванням грошових потоків, забезпеченням кредитоспроможності, забезпеченням оптимальної структури активів та постійним стабільним перевищення доходів над витратами.

Стратегія управління фінансовою стійкістю має відповідати вимогам антикризового управління фінансами підприємства і передбачати раціоналізацію обігу обігових засобів та оптимізацію структури джерел їх фінансування; забезпечення своєчасного оновлення поза обігових активів і високу ефективність їх використання; вибір та реалізацію найефективніших шляхів розширення обсягів активів для забезпечення напрямів розвитку; забезпечення необхідного рівня самофінансування свого виробничого розвитку за рахунок прибутку, оптимізації податкових платежів, ефективної амортизаційної політики; забезпечення найефективніших умов і форм залучення позикових коштів відповідно до потреб підприємства [5]. Головною проблемою ефективного управління фінансовою стійкістю, на нашу думку, є оптимальне розміщення капіталу підприємства. Від того, які асигнування вкладені в основні та обігові кошти, скільки їх перебуває у сфері виробництва

і в сфері обігу, в грошовій та матеріальній формі, значною мірою залежать результати виробнича – фінансової діяльності й, відповідно, вся фінансова стійкість підприємства. Основою фінансової стійкості є виважена, раціональна організація й ефективне використання оборотних коштів.

Політика фінансування оборотних активів являє собою частину загальної політики управління його оборотними активами, що полягає в оптимізації обсягу та складу фінансових джерел їх формування з позицій забезпечення ефективного використання власного капіталу та достатнього рівня фінансової стійкості підприємства. Можна виділити три основні моделі управління оборотними коштами. Агресивний підхід до фінансування оборотних активів передбачає, що за рахунок власного і довгострокового позикового капіталу фінансуються необоротні активи, невелика частка постійної їх частини (не більше половини), в той час як за рахунок короткострокового позикового капіталу – переважна частина постійної і вся змінна частина оборотних активів.

Така модель фінансування створює проблеми у забезпеченні поточної платоспроможності і фінансової стійкості підприємства. Разом з тим, вона дозволяє здійснювати операційну діяльність з мінімальною потребою у власному капіталі, а отже, забезпечувати найбільш високий рівень його рентабельності. При агресивній моделі управління поточними активами й пасивами питома вага поточних активів у складі всіх активів висока, а період оборотності оборотних коштів тривалий.

Агресивній моделі управління поточними активами відповідає агресивна модель управління поточними пасивами, при якій у загальній сумі пасивів переважають короткострокові кредити. При цьому у підприємства підвищується рівень ефекту фінансового важеля. Витрати підприємства на виплату відсотків по кредитах ростуть, що знижує рентабельність і створює ризик втрати ліквідності. Консервативний підхід до фінансування оборотних активів передбачає, що за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань повинні фінансуватися необоротні активи, постійна частина

оборотних активів і близько половини змінної їх частини. Друга половина змінної частини оборотних активів повинна фінансуватися за рахунок короткострокового позикового капіталу.

Такий тип політики фінансування оборотних активів забезпечує високий рівень фінансової стійкості підприємства (за рахунок мінімального обсягу використання короткострокових позикових коштів), однак збільшує витрати власного капіталу на їх фінансування, що призводить до зниження рівня його рентабельності. Помірний (або компромісний) підхід до фінансування оборотних активів передбачає, що за рахунок власного і довгострокового позикового капіталу мають фінансуватися необоротні активи, постійна частина оборотних активів, в той час як за рахунок короткострокового позикового капіталу – весь обсяг змінної їх частини. Такий тип політики фінансування поточних активів забезпечує прийнятний рівень фінансової стійкості підприємства і рентабельність використання власного капіталу, наближену до середньо ринкової норми прибутку на капітал.

Таким чином, суть політики управління оборотним капіталом полягає у визначенні достатнього рівня й раціональної структури поточних активів й у визначенні величини й структури джерел їхнього фінансування. Загалом, можна сказати, що метою управління фінансовою стійкістю підприємства є підтримка його фінансової рівноваги, уникнення ризиків для інвесторів і кредиторів та оцінка його заборгованості. Висновки Таким чином, фінансова стійкість є найважливішою характеристикою фінансово-економічної діяльності підприємства в умовах ринкової економіки. Якщо підприємство фінансово стійке, то воно має перевагу перед іншими підприємствами того ж профілю та залучень інвестицій, в отриманні кредитів, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів. Питання забезпечення фінансової стійкості є актуальним та важливим, так як проведення аналізу на підприємстві дозволить менеджерам приймати ефективні управлінські рішення з вибору стратегії забезпечення фінансового розвитку підприємства і призведе до стабілізації економічного стану та покращення фінансової

стійкості підприємства. Політика управління фінансовою стійкістю підприємства повинна забезпечувати стійкість та платоспроможність підприємства як на короткострокові періоди так і на перспективу. В основі такої політики є необхідність постійного збалансування активів і пасивів, доходів і витрат, позитивних і негативних грошових потоків.

1.3 Методи аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємства

Тип фінансової стійкості підприємства визначається на основі порівняння запасів та джерел їх фінансування. При цьому обсяг запасів визначається виробничою програмою підприємства та включає виробничі запаси, поточні біологічні активи, незавершене виробництво, готову продукцію, товари та витрати майбутніх періодів. Джерелами фінансування запасів є, в першу чергу, власні оборотні кошти, а в разі їх нестачі використовуються довгострокові та короткострокові кредити банків.

Наявність власного оборотного капіталу (ВОК) розраховується за такою формулою:

$$\text{ВОК} = \text{ВК} - \text{НА}, \quad (1.1)$$

де ВК – власний капітал; НА – необоротні активи.

Цей показник характеризує обсяг власних фінансових ресурсів, спрямованих на забезпечення потреб поточної діяльності. Його збільшення в порівнянні з попереднім періодом свідчить про подальший розвиток діяльності підприємства.

Наявність власних і довгострокових позикових джерел формування запасів і витрат (ВДДФ) розраховується за такою формулою:

$$\text{ВДДФ} = \text{ВОК} + \text{ДК} \quad (1.2)$$

де ДК – довгострокові кредити.

Загальна величина основних джерел формування запасів і витрат (ДФЗ):

$$\text{ДФЗ} = \text{ВДДФ} + \text{КК} \quad (1.3)$$

де КК – короткострокові позикові кошти.

Трьом показникам наявності джерел формування запасів відповідають три показники забезпеченості запасів джерелами їх формування (різниця між відповідним джерелом і сумою запасів та витрат):

- надлишок (+) чи брак (-) власного оборотного капіталу;
- надлишок (+) чи брак (-) власних і довгострокових джерел формування запасів;
- надлишок (+) чи брак (-) загальної величини нормальних джерел формування запасів.

Залежно від співвідношення вартості запасів і витрат, суми власного оборотного капіталу й нормальних джерел фінансування запасів, можна виділити наступні типи поточної якісної оцінки фінансової стійкості підприємства:

- 1) абсолютна фінансова стійкість – наявний надлишок власного оборотного капіталу для фінансування запасів і витрат (далі 3):

$$\left. \begin{array}{l} \text{ВOK} - \text{З} \geq 0 \\ \text{ВOK} + \text{ДК} - \text{З} \geq 0 \\ \text{ВOK} + \text{ДК} + \text{КК} - \text{З} \geq 0 \end{array} \right\}, \quad (1.4)$$

а трикомпонентний показник фінансової стійкості (1,1,1). Власний оборотний капітал забезпечує запаси й витрати.

Ситуація абсолютної фінансової стабільності не є оптимальною, оскільки в цьому випадку керівництво підприємства не вміє, не бажає або не

має можливість використати зовнішні джерела коштів для фінансування основної діяльності.

2) нормальна фінансова стійкість - наявний надлишок власних і довгострокових позикових джерел для фінансування запасів і витрат:

$$\left. \begin{cases} ВОК - З < 0 \\ ВОК + ДК - З \geq 0 \\ ВОК + ДК + КК - З \geq 0 \end{cases} \right\}, \quad (1.5)$$

а трикомпонентний показник (0,1,1).

Запаси й витрати забезпечуються сумою власного оборотного капіталу та довгостроковими позиковими джерелами;

2) нестійкий фінансовий стан – наявний надлишок нормальних джерел фінансування запасів і витрат:

$$\left. \begin{cases} ВОК - З < 0 \\ ВОК + ДК - З < 0 \\ ВОК + ДК + КК - З \geq 0 \end{cases} \right\}, \quad (1.6)$$

а трикомпонентний показник (0,0,1).

Запаси й витрати забезпечуються за рахунок власного оборотного капіталу, довгострокових позикових джерел та короткострокових кредитів і позик, тобто за рахунок усіх основних джерел формування запасів і витрат.

3) критичний фінансовий стан – має місце нестача нормальних джерел фінансування запасів і витрат:

$$\left. \begin{cases} ВОК - З < 0 \\ ВОК + ДК - З < 0 \\ ВОК + ДК + КК - З < 0 \end{cases} \right\}, \quad (1.7)$$

а трикомпонентн

Запаси й витрати не забезпечуються джерелами їх формування і підприємство перебуває на межі банкрутства.

Фінансова стійкість підприємства характеризується системою фінансових коефіцієнтів, які розраховуються як співвідношення абсолютних показників активу і пасиву балансу. Аналіз фінансових коефіцієнтів полягає в порівнянні їх значень з базисними величинами, а також у вивченні їх динаміки протягом аналізованого періоду.

Систему відносних показників, що відображають рівень фінансової стійкості підприємства, можна поділити на такі групи: коефіцієнти капіталізації та коефіцієнти покриття (рис. 1.2).

Рис. 1.2 – Систематизація відносних показників фінансової стійкості підприємства

До коефіцієнтів капіталізації належать такі показники: автономії, фінансової залежності, фінансування, фінансового ризику, фінансової стійкості, забезпеченості власними оборотними коштами, забезпеченості запасів та витрат власними оборотними коштами, співвідношення запасів і власних оборотних коштів, маневреності власного капіталу, маневреності функціонального капіталу. Групу показників покриття представляють коефіцієнти короткострокової заборгованості, покриття інвестицій, структури покриття довгострокових вкладень, структури довгострокових джерел фінансування, забезпеченості по кредитах. Порядок розрахунку зазначених коефіцієнтів фінансової стійкості наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Алгоритм розрахунку відносних показників фінансової стійкості підприємства

Показник	Алгоритм розрахунку	Нормативне значення
1	2	3
Коефіцієнти капіталізації		
Коефіцієнт автономії	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу}}$	>0,5
Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{Валюта балансу}}{\text{Власний капітал}}$	<2
Коефіцієнт фінансування	$\frac{\text{Зобов'язання}}{\text{Власний капітал}}$	< 1
Коефіцієнт фінансового ризику	$\frac{\text{Позиковий капітал (платний)}}{\text{Власний капітал}}$	<0,3
Коефіцієнт фінансової стійкості	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Зобов'язання}}$	>1
Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	$\frac{\text{Власний оборотний капітал}}{\text{Оборотні активи}}$	>0,1
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власним оборотним капіталом	$\frac{\text{Власний оборотний капітал}}{\text{Запаси та витрати}}$	0,6 – 0,8
Коефіцієнт співвідношення запасів і витрат до власного оборотного капіталу	$\frac{\text{Запаси та витрати}}{\text{Власний оборотний капітал}}$	>1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{Власний оборотний капітал}}{\text{Власний капітал}}$	>0,5
Коефіцієнт маневреності функціонального капіталу	$\frac{\text{Гроші та їх еквіваленти} + \text{Поточні фінансові інвестиції}}{\text{Власний оборотний капітал}}$	0-1
Коефіцієнти покриття		
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	$\frac{\text{Поточні зобов'язання}}{\text{Загальна сума позикового капіталу}}$	0,5-0,6
Коефіцієнт покриття інвестицій	$\frac{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Валюта балансу}}$	0,75-0,9
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Необоротні активи}}$	зростання
Коефіцієнт структури довгострокових джерел фінансування: – коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів;	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання}}$	0,4-0,5
- коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання}}$	0,6-0,5
Коефіцієнт забезпеченості за кредитами	$\frac{\text{Фінансовий результат до оподаткування} + \text{Фінансові витрати}}{\text{Фінансові витрати}}$	зростання

Коефіцієнт автономії характеризує частку власного капіталу в загальній сумі коштів, авансованих у діяльність підприємства та свідчить про

перспективи зміни фінансового стану на найближчий період. У ході оцінки необхідно враховувати галузеву приналежність підприємства та дію факторів, що визначають структуру капіталу. Наприклад, машинобудівні підприємства повинні мати більш високе значення коефіцієнта автономії, чим підприємства торгівлі, що пояснюється більш високою питомою вагою необоротних активів у структурі балансу. Зростання коефіцієнта автономії свідчить про збільшення фінансової незалежності та зниження ризику фінансових труднощів в майбутніх періодах.

Коефіцієнт фінансової залежності – є оберненим до коефіцієнта автономії. Зростання цього показника в динаміці означає збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства і втрату фінансової незалежності.

Коефіцієнт фінансування – це найвагоміший показник, який свідчить про фінансову залежність підприємства від залучення позикових коштів. Він показує, скільки позикових коштів залучає підприємство на 1 грн. власного капіталу. Чим більше значення показника, тим вищий ризик інвесторів, оскільки у разі невиконання зобов'язань зростає можливість банкрутства підприємства.

Коефіцієнт фінансового ризику – при розрахунку даного показника в якості позикового капіталу береться лише платний капітал підприємства. Оптимальне значення 0,3-0,5. Критичним значенням цього коефіцієнту вважається 1.

Коефіцієнт фінансової стійкості – є оберненим до коефіцієнта фінансового ризику. Перевищення власного капіталу над зобов'язаннями свідчить про достатній запас фінансової стійкості і відносну незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансових ресурсів.

Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом показує, яка частина оборотних коштів підприємства була сформована за рахунок власного капіталу. Відповідно до встановленого нормативу не менше 10 % поточних активів повинно бути профінансовано із власного капіталу.

Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власним оборотним капіталом характеризує наскільки матеріальні запаси і витрати майбутніх періодів покриті власними джерелами та обсяг потреби в залученні позикових коштів. Також може бути розрахований і коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат довгостроковими джерелами їх формування, який дорівнює відношенню суми власного оборотного капіталу і довгострокових кредитів до обсягу запасів і витрат підприємства. Нормальна межа цього показника становить 0,6 – 0,8.

Коефіцієнт співвідношення запасів і витрат до власного оборотного капіталу є оберненим до показника забезпеченості запасів і витрат. Значне перевищення нормативу за даним показником свідчить про погіршення стану, оскільки це означає, що має місце висока частка іммобілізованого в запасах капіталу.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує частку власних коштів, вкладених в оборотні активи. Чітких рекомендацій у значенні цього показника не існує, але вважається, що його значення повинні бути не менше 0,2 – 0,5, що дозволяє забезпечити достатню гнучкість у використанні власного капіталу. Чим більше частка власного оборотного капіталу у загальній сумі власного капіталу, тим більша його мобільність, оскільки зростає величина високоліквідного капіталу.

Для оцінки впливу складу та структури оборотних активів на фінансову стійкість підприємства розраховується показник маневреності функціонального капіталу, який характеризує частку власного оборотного капіталу, що знаходяться в формі грошових коштів і поточних фінансових інвестицій, тобто показує рівень абсолютно ліквідних активів у загальному обсязі власного оборотного капіталу підприємства. Зростання показника в динаміці розглядається як позитивна тенденція. Коефіцієнт короткострокової заборгованості виражає питому вагу короткострокових зобов'язань підприємства у загальному обсязі зобов'язань. Зростання даного показника, як правило, свідчить про погіршення фінансової стійкості підприємства та

зниження поточної платоспроможності. Коефіцієнт покриття інвестицій характеризує частку власного капіталу і довгострокових зобов'язань у загальній сумі джерел фінансування підприємства. Це більш м'який показник в порівнянні з коефіцієнтом автономії. У західній практиці прийнято вважати, що нормальне значення коефіцієнта дорівнює приблизно 0,9, критичним вважається його зниження до 0,75. Оцінка структури довгострокових джерел фінансування здійснюється на основі розрахунку коефіцієнтів довгострокового залучення позикових коштів та фінансової незалежності капіталізованих джерел, сума яких має дорівнювати одиниці.

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів дозволяє оцінити частку позикових коштів при фінансуванні капітальних вкладень. Зростання коефіцієнта довгострокового залучення позикових коштів, з одного боку, означає посилення залежності підприємства від кредиторів у довгостроковій перспективі, а з іншого боку, свідчить, що формується більш стабільна структура позикового капіталу якщо одночасно відбувається збільшення частки довгострокових зобов'язань у загальній сумі позикового капіталу.

Коефіцієнт забезпеченості за кредитами показує ступінь захищеності кредиторів від несплати процентних платежів. Зменшення значення даного коефіцієнта в динаміці свідчить про збільшення витрат підприємства на виплату відсотків за кредит.

Більшість показників фінансової стійкості є похідними один від одного, що і зумовлює необхідність вибору більш інформативних під час аналізу, залежно від цілей його проведення.

Більш повно ступінь залежності підприємства від позикових коштів відображається в коефіцієнті співвідношення позикового і власного капіталу. Він показує, які джерела фінансування на підприємстві використовуються більше – позикові чи власні, що обумовлює рівень фінансового ризику і ефективність використання власного капіталу. Припустимий рівень залежності визначається умовами функціонування кожного підприємства і, в

першу чергу, швидкістю обороту оборотних коштів. Тому при аналізі цього коефіцієнта необхідно визначати швидкість обороту матеріальних оборотних коштів і дебіторської заборгованості за період, що аналізується. Якщо дебіторська заборгованість обертається швидше матеріальних оборотних коштів (запасів), це означає досить високу інтенсивність надходження коштів на рахунки підприємства, яка сприяє збільшенню власного капіталу. Тому при високій оборотності запасів та дебіторської заборгованості коефіцієнт фінансування може перевищувати одиницю. При оцінці фінансового стану підприємства важливе значення має визначення запасу фінансової стійкості. Він характеризує рівень захищеності основної діяльності від зниження обсягів доходів та фінансових результатів, який склався на підприємстві на даний момент часу і яким можна скористатися на випадок форс-мажорних обставин. У той же час запас фінансової стійкості визначає захищеність кредиторів та постачальників від можливої несплати коштів за розрахунками.

Запас фінансової стійкості (ЗФС) показує величину, на яку фактичний або запланований обсяг реалізації перевищує поріг рентабельності. При визначенні запасу фінансової стійкості підприємства використовують такі показники: чистий дохід від реалізації продукції, постійні (змінні) витрати, маржинальний дохід, поріг рентабельності.

Загальний алгоритм розрахунку запасу фінансової стійкості передбачає знаходження різниці між чистим доходом від реалізації та точкою беззбитковості. Коефіцієнт запасу фінансової стійкості характеризує його питому вагу у чистому доході від реалізації (рис. 1.3) та показує на скільки відсотків можуть бути знижені обсяги продажів у прибутковості підприємства за умови повної втрати прибутку від операційної діяльності з різних причин. Чим більша величина даного коефіцієнта, тим вищий рівень фінансової стійкості підприємства, і, як наслідок, ризик збитковості є меншим.

Рис. 1.3 – Схема визначення порогу рентабельності та коефіцієнта запасу фінансової стійкості

Поріг рентабельності визначає такий обсяг реалізації продукції, що дозволяє підприємству відшкодувати всі змінні і постійні витрати при цьому не одержуючи прибутку. Чим менша величина порогу рентабельності, тим більш фінансово стійким є підприємство. Поряд із коефіцієнтним методом аналізу фінансової стійкості підприємства використовується інтегральний метод. Інтегральний метод дає змогу дати інтегральну оцінку рівню фінансової стійкості за допомогою розрахунку таких показників, як: коефіцієнт автономії; коефіцієнт концентрації позикового капіталу; коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів; коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами; коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами. Перевагою даного підходу є те, що у процесі визначення інтегрального показника кожний із складових показників розглядається у взаємозв'язку з іншими показниками. Таким чином показники фінансової стійкості за цим підходом характеризують стан і структуру активів підприємства та забезпеченість їх джерелами покриття.

Побудова алгоритму визначення інтегрального показника фінансової стійкості підприємства здійснюється у такій послідовності:

- визначення набору коефіцієнтів для формування інтегрального показника фінансової стійкості;
- визначення для кожного коефіцієнта критичного значення;

- формування інтегрального показника фінансової стійкості підприємства та встановлення шкали його оцінки;
- розрахунок фактичного значення інтегрального показника фінансової стійкості підприємства;
- порівняння нормативного та фактичного значень інтегрального показників фінансової стійкості підприємства.

Інтегральна оцінка фінансової стійкості підприємства може бути здійснена з використанням таких методів: бальний, рейтинговий, експрес-аналізу, аналізу стабільного зростання.

Висновки до розділу 1

Отже під фінансовою стійкістю слід розуміти здатність господарюючого суб'єкта фінансувати свою діяльність на розширеній основі, протистояти збуренням нестабільного зовнішнього середовища та підтримувати свою платоспроможність при несприятливих обставинах. Фінансова стійкість підприємства знаходиться під впливом різноманітних факторів (внутрішніх та зовнішніх).

В ході дослідження були визначені такі внутрішні фактори, як якість корпоративного управління, інноваційна діяльність та рівень технологічного виробництва, емісійна і дивідендна політика підприємств у формі публічних акціонерних товариств.

Поріг рентабельності визначає такий обсяг реалізації продукції, що дозволяє підприємству відшкодувати всі змінні і постійні витрати при цьому не одержуючи прибутку. Чим менша величина порогу рентабельності, тим більш фінансово стійким є підприємство. Поряд із коефіцієнтним методом аналізу фінансової стійкості підприємства використовується інтегральний метод. Інтегральний метод дає змогу дати інтегральну оцінку рівню фінансової стійкості за допомогою розрахунку таких показників, як:

коефіцієнт автономії; коефіцієнт концентрації позикового капіталу; коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів; коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами; коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами.

У вітчизняній практиці використовуються три основні підходи до аналізу фінансової стійкості – коефіцієнтний, рейтинговий та ймовірності банкрутства. Ці методичні підходи необхідно апробувати щодо підприємства, яке досліджується. Також мають бути застосовані сучасні інструменти оцінювання та прогнозування фінансової стійкості підприємства.

2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ І ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

ПАТ «КІРОВОГРАДОБЛЕНЕРГО»

2.1 Загальна характеристика та аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства ПАТ «Кіровоградобленерго»

Зоною діяльності ПАТ «Кіровоградобленерго» є вся Кіровоградська область загальною площею 24,6 тис. кв. км.

В структурі акціонерного товариства 22 райони електричних мереж – 21 РЕМ по кількості адміністративних районів області та 1 МРЕМ (м. Кропивницький – обласний центр). Обсяг електричних мереж – 156,390 тис. ум. од. ПАТ «Кіровоградобленерго» застосовує змішану форму експлуатаційного обслуговування ПЛ і ПС-35 кВ і вище, пристроїв РЗА, засобів ДТУ.

Мережі 0,4 – 10 кВ районів електричних мереж обслуговуються децентралізовано.

На балансі ПАТ «Кіровоградобленерго» 27,691 тис. км повітряних ліній 0,4-330 кВ, кабельних ліній 0,4-35 кВ – 1,212 тис.км, підстанцій 35-150 кВ - 198 од., ТП-6-10/0,4 кВ – 6 871 шт.

Акціонерна енергопостачальна компанія ПАТ «Кіровоградобленерго» була заснована відповідно наказу Міністерства енергетики та електрифікації України № 140 від 01.08.1995 року шляхом перетворення державного підприємства ПАТ «Кіровоградобленерго» в державну акціонерну енергопостачальну компанію ПАТ «Кіровоградобленерго», з 14.05.1999 р. рішенням загальних зборів акціонерів вона реорганізована у відкрите акціонерне товариство «КІРОВОГРАДОБЛЕНЕРГО» та за рішенням загальних зборів акціонерів від 18.03.2011р. змінило назву на Публічне акціонерне товариство.

Оголошений та випущений акціонерний капітал Товариства становить 29 844 тис. грн., складається з 119 376 000 простих акцій номінальною вартістю 0,25 грн. кожна. Згідно Закону України Про акціонерні товариства від 17.09.2008р. №514-VI та відповідно до рішення Загальних зборів акціонерів від 21.05.2010р., Товариством здійснено процес дематеріалізації випуску акцій (свідоцтво про реєстрацію випуску акцій №553/1/10 від 19.07.2010р.). Договір про обслуговування емісії цінних паперів укладено із ПАТ «Кіровоградобленерго». Договір на відкриття рахунків в цінних паперах власникам акцій підписано із ТОВ «Енергетична реєстраційна компанія».

Реалізація цінних паперів (акцій) ПАТ «Кіровоградобленерго» відбувалася згідно із уточненими планами розміщення акцій, погодженими Кабінетом Міністрів України та затвердженими наказами Фонду держмайна, в тому числі за приватизаційні папери та грошові кошти робітникам та керівництву товариства (пільговий продаж), а також фізичним та юридичним особам шляхом продажу на тридцять четвертому сертифікатному аукціоні за приватизаційні майнові сертифікати (2,4 % статутного фонду); першому спеціалізованому грошовому аукціоні через мережу МЦСА (5 % статутного фонду); за грошові кошти на комерційному конкурсі (20 % статутного фонду); на фондовій біржі (5,7 % статутного фонду). Акції ПАТ «Кіровоградобленерго» були задіяні у всіх приватизаційних механізмах без будь-яких обмежень.

Враховуючи стратегічне значення енергетичної галузі, її роздержавленню була приділена особлива увага. Згідно із Указом Президента України № 944/99 від 02.08.1999р., та Указом Президента України № 904/2000 від 15 липня 2000 року ПАТ «Кіровоградобленерго» включено до переліку відкритих акціонерних товариств, пакети акцій (51 % статутного фонду, що становить 60 881 761штук акцій) яких підлягали продажу, про що було офіційно повідомлено у «Відомостях приватизації» № 42 від 1 листопада 2000 року. Початкова ціна пакета акцій складала 87 016 тис. грн.

Згідно із спільним наказом Фонду державного майна України, Антимонопольного комітету України, Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку України, Міністерства палива та енергетики України від 7 вересня 2000 р. №1855/12/263/414 зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 12 вересня 2000 року за № 600/4821, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2000р. №404-р конкурс відбувся у квітні 2001 р. Переможцем конкурсу стала словацька компанія Vychodoslovenske Energeticke Zavode S.P. Kosice (Східнославацькі енергетичні заводи, державне підприємство, Кошице), яка запропонувала за неподільний пакет акцій ПАТ «Кіровоградобленерго» 88 234 тис. грн.

За рішенням загальних зборів акціонерів від 18.03.2011 р. змінено назву на Публічне акціонерне товариство. За рішенням Загальних зборів акціонерів від 11.04.2017р. змінено тип ПАТ «КІРОВОГРАДОБЛЕНЕРГО». Повне найменування акціонерного товариства після зміни - ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «КІРОВОГРАД - ОБЛЕНЕРГО». Станом на 31.12.2016р. пакетами акцій ПАТ «Кіровоградобленерго» володіють: юридичні особи - 97%, фізичні особи - 3%.

У 2018 році капітально відремонтовано більше 190 кілометрів повітряних ліній напругою 150 і 35 кВ, більше 900 кілометрів повітряних ліній напругою 6-10 кВ, більше 1 200 кілометрів ліній 0,4 кВ. Відремонтовано 11 силових трансформаторів напругою 150 і 35 кВ, 84 силових трансформатори і 1 364 трансформаторні підстанції напругою 6-10/0,4 кВ. У рамках інвестиційної програми 2018 року побудовано та реконструйовано 44 кілометри повітряних ліній напругою 35 і 10 кіловольт, 65 кілометрів повітряних ліній напругою 0,4 кВ з використанням ізольованого проводу. В м. Кропивницькому реконструйовано трансформаторну підстанцію та два розподільчих пункти, в м. Олександрії встановлено нову розвантажувальну трансформаторну підстанцію.

У Вільшанському РЕМ реконструйовано повітряні лінії напругою 10 кВ, які зв'язують чотири підстанцій 35/10 кВ. Це забезпечило резервним

живленням цілу низку населених пунктів району. Виконано комплекс технічних заходів на підстанціях класу напруги 150 і 35 кіловольт «Кіровоградська», «Новоукраїнка», «Компаніївка», «Тракторна». Завершено роботи по улаштуванню системи дистанційного управління обладнанням п'яти підстанцій 35 кВ у Маловисківському районі.

Ефективне управління фінансами підприємства неможливо без аналізу його фінансового стану. Фінансовий аналіз дозволяє оцінити оптимальність перерозподілу й ефективність використання фінансових ресурсів підприємства для забезпечення потреби виробничого процесу й економічного росту підприємства; здатність підприємства цілком і у відповідний термін відповідати за своїми обов'язками; раціональність використання власних і позикових засобів; ступінь ризику, що супроводжує фінансово-господарську діяльність підприємства; його здатності нарощування капіталу. Результати фінансового аналізу цікавлять не тільки керівництво підприємства, на основі якого вони приймають обґрунтовані управлінські рішення, але і кредиторів, акціонерів і засновників підприємства, постачальників, інвесторів, працівників податкових і страхових компаній, органів державного керування.

Горизонтальний (трендовий) аналіз є складовою системи фінансового аналізу, яка полягає у вивченні динаміки окремих фінансових показників у часі. У процесі цього аналізу розраховують темпи зростання (приросту) окремих показників за декілька періодів і визначають загальні тенденції їх зміни (тобто тренд). Основними формами горизонтального (трендового) аналізу є: порівняння фінансових показників звітного періоду з показниками попереднього періоду; порівняння фінансових показників звітного періоду з показниками аналогічного періоду попереднього року.

Результати такого аналізу використовуються для проведення ефективної інвестиційної діяльності й раціонального використання грошових коштів підприємства.

Проведемо горизонтальний та вертикальний аналіз ПАТ «Кіровоградобленерго», результати розрахунків занесемо у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Горизонтальний аналіз активу балансу
ПАТ «Кіровоградобленерго»

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Темп зростання, %	Відхилення	
					тис. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7
1. Необоротні активи						
Нематеріальні активи:	1000	871	602	69,12	-269	-44,68
Первісна вартість	1001	3228	3270	101,30	42	1,28
Накопичена амортизація	1002	2357	2668	113,19	311	11,66
Незавершені капітальні інвестиції	1005	7058	7899	111,92	841	10,65
Основні засоби	1010	1210947	1175890	97,10	-35057	-2,98
Первісна вартість	1011	1785887	1882982	105,44	97095	5,16
знос	1012	574940	707092	122,99	132152	18,69
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-	-	-	-
Довгострокові інвестиції: Які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	103627	105412	101,72	1785	1,69
Інші фінансові інвестиції	1035	33113	35571	107,42	2458	6,91
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	426	1822	427,70	1396	76,62
Усього за розділом I	1095	1356042	1327196	97,87	-28846	-2,17
2. Оборотні активи						
Запаси	1100	32542	25361	77,93	-7181	-28,32
Виробничі запаси	1101	32542	25361	77,93	-7181	-28,32
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	52555	35832	68,18	-16723	-46,67
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за винами авансами	1130	4466	2771	62,05	-1695	-61,17

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7
з бюджетом	1135	2	1636	81800,00	1634	99,88
У тому числі з податку на прибуток	1136	-	1636	-	-	-
Інша поточна заборгованість	1155	147		-	-147	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	167137	166986	99,91	-151	-0,09
Гроші та їх еквіваленти	1165	1591	22194	1394,97	20603	92,83
Усього за розділом II	1195	258440	254780	98,58	-3660	-1,44
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1300	-	-	-	-	-
Баланс	1300	1614482	1581976	97,99	-32506	-2,05

Вертикальний аналіз засновано на структурному розкладі окремих показників. В процесі його здійснення розраховується питома вага окремих складових фінансових показників та вплив кожної складової на результат в цілому. Результати розрахунків занесемо табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Вертикальний аналіз активу балансу ПАТ «Кіровоградобленерго»

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Питома вага		Відхилення
				На поч. звіт. періоду	На кін. звіт. періоду	
1	2	3	4	5	6	7
1. Необоротні активи						
Нематеріальні активи:	1000	871	602	0,05	0,04	-0,02
Первісна вартість	1001	3228	3270	0,20	0,21	0,01
Накопичена амортизація	1002	2357	2668	0,15	0,17	0,02
Незавершені капітальні інвестиції	1005	7058	7899	0,44	0,50	0,06
Основні засоби	1010	1210947	1175890	75,01	74,33	-0,67
Первісна вартість	1011	1785887	1882982	110,62	119,03	8,41
знос	1012	574940	707092	35,61	44,70	9,09
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-	-	-	-

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5	6	7
Довгострокові інвестиції: Які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	103627	105412	6,42	6,66	0,24
Інші фінансові інвестиції	1035	33113	35571	2,05	2,25	0,20
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	426	1822	0,03	0,12	0,09
Усього за розділом I	1095	1356042	1327196	83,99	83,89	-0,10
2. Оборотні активи						
Запаси	1100	32542	25361	2,02	1,60	-0,41
Виробничі запаси	1101	32542	25361	2,02	1,60	-0,41
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари	1125	52555	35832	3,26	2,27	-0,99
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за винами авансами	1130	4466	2771	0,28	0,18	-0,10
з бюджетом	1135	2	1636	0,00	0,10	0,10
У тому числі з податку на прибуток	1136	-	1636	-	0,10	-
Інша поточна заборгованість	1155	147		0,01	0,00	-0,01
Поточні фінансові інвестиції	1160	167137	166986	10,35	10,56	0,20
Гроші та їх еквіваленти	1165	1591	22194	0,10	1,40	1,30
Усього за розділом II	1195	258440	254780	16,01	16,11	0,10
III. Необоротні активи, утримувані для продажу	1300	-	-	-	-	-
Баланс	1300	1614482	1581976	100,00	100,00	0,00

Оцінка структури та динаміки кінцевих показників бухгалтерського балансу ПАТ «Кіровоградобленерго» показує, що найбільшу частку серед активів займають необоротні активи, їх частка складає 83,99% та 83,89% відповідно на початок та кінець звітної періоду, проте в динаміці є незначне

скорочення на 0,1%, в абсолютному відношенні скорочення склало -28846 тис. грн. (рис. 2.1).

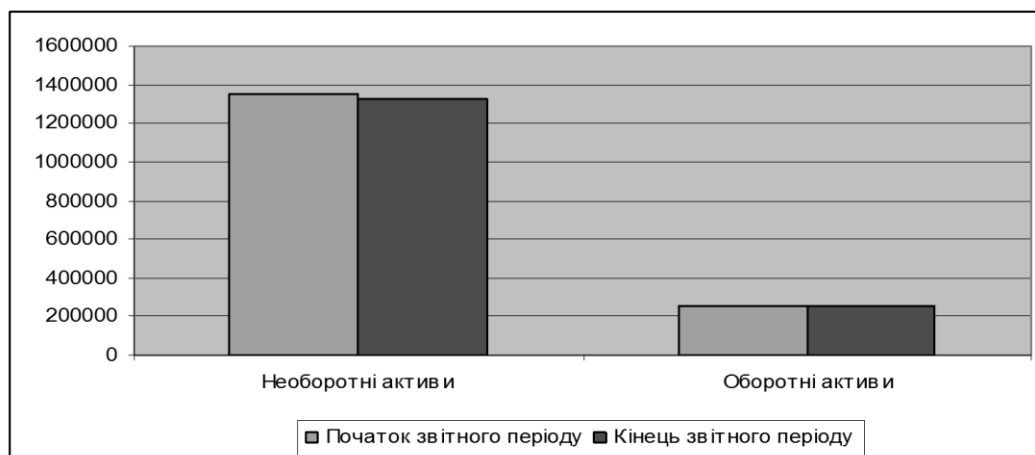

Рис. 2.1 – Динаміка оборотних та необоротних активів ПАТ «Кіровоградобленерго» за звітний період 2018р.

У звітному періоді активи балансу ПАТ «Кіровоградобленерго» зменшилися на 2,05% або -32506 тис. грн. порівняно з попереднім періодом. Таке падіння спричинене зменшенням вартості оборотних активів на 1,44% (3660 тис. грн.), необоротні активи скоротилися на 2,17% (-28846 тис. грн.) (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Горизонтальний аналіз пасиву балансу ПАТ «Кіровоградобленерго»

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Темп зростання, %	Відхилення	
					тис. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7
1. Власний капітал						
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	29844	29844	100,00	0	0,00
Капітал у дооцінках	1405	602503	520034	86,31	-82469	-15,86
Додатковий капітал	1410	102060	102060	100,00	0	0,00
Резервний капітал	1415	4481	4481	100,00	0	0,00
Нерозподілений прибуток (збиток)	1420	330021	301280	91,29	-28741	-9,54
Усього за розділом I	1495	1068909	957699	89,60	-111210	-11,61
II. Довгострокові зобов'язання						

Відстрочені податкові зобов'язання	1500	124088	106463	85,80	-17625	-16,56
------------------------------------	------	--------	--------	-------	--------	--------

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6	7
Довгострокові кредити банків	1510	129015	128992	99,98	-23	-0,02
Інші довгострокові зобов'язання	1515	26890	6342	23,58	-20548	-324,00
Довгострокові забезпечення	1520	22197	24028	108,25	1831	7,62
Усього за розділом II	1595	302190	265825	87,97	-36365	-13,68
III. Поточні зобов'язання і забезпечення						
Короткострокові кредити банків	1600	12095	24	0,20	-12071	-50295,83
Векселі видані	1605	4906	-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-	-	-	-
товари, роботи, послуги	1615	1476	29571	2003,46	28095	95,01
розрахунки з бюджетом	1620	8557	7693	89,90	-864	-11,23
У тому числі з податку на прибуток	1621	310	-	-	-	-
розрахунки зі страхування	1625	3438	2744	79,81	-694	-25,29
розрахунки з оплати праці	1630	6145	6510	105,94	365	5,61
поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	73490	75559	102,82	2069	2,74
поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	20216	142415	704,47	122199	85,80
Інші поточні зобов'язання	1690	113060	93936	83,09	-19124	-20,36
Усього за розділом III	1695	243383	358452	147,28	115069	32,10
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу	1700	-	-	-	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-	-	-	-
Баланс	900	1614482	1581976	97,99	-32506	-2,05

Скорочення вартості необоротних активів ПАТ «Кіровоградобленерго» відбулося за рахунок скорочення нематеріальних активів на -44,68% або -269 тис. грн., скорочення величини основних засобів -2,98% або -35057 тис. грн. Падіння вартості оборотних активів відбулося за рахунок зменшення запасів

на -28,32% або 7181 тис. грн., скорочення дебіторської заборгованості на 26,56% або -15148 тис. грн., скорочення поточних фінансових інвестицій - 0,09% або 151 тис. грн.

В пасиві балансу бачимо, що основну частку займає власний капітал 66,21% на початок та 60,54% на кінець звітного періоду, відбулося скорочення на 5,67%, майже рівні частки займають поточні та довгострокові зобов'язання, їх частка у звітному періоді відповідно дорівнює 22,66% та 16,8%, при цьому якщо довгострокові зобов'язання в динаміці скоротилися на 1,91% (або-36365 тис. грн.), то поточні зобов'язання навпаки зросли на 7,58% (або +115069 тис. грн.) (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Вертикальний аналіз пасиву балансу підприємства ПАТ «Кіровоградобленерго»

Пасив	Код рядка	2017р.	2018р.	Питома вага		Відхилення
				2017р.	2018р.	
1	2	3	4	5	6	7
І. Власний капітал						
Зареєстрований капітал	1400	29844	29844	1,85	1,89	0,04
Капітал у дооцінках	1405	602503	520034	37,32	32,87	-4,45
Додатковий капітал	1410	102060	102060	6,32	6,45	0,13
Резервний капітал	1415	4481	4481	0,28	0,28	0,01
Нерозподілений прибуток (збиток)	1420	330021	301280	20,44	19,04	-1,40
Усього за розділом І	1495	1068909	957699	66,21	60,54	-5,67
ІІ. Довгострокові зобов'язання						
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	124088	106463	7,69	6,73	-0,96
Довгострокові кредити банків	1510	129015	128992	7,99	8,15	0,16
Інші довгострокові зобов'язання	1515	26890	6342	1,67	0,40	-1,26
Довгострокові забезпечення	1520	22197	24028	1,37	1,52	0,14
Усього за розділом ІІ	1595	302190	265825	18,72	16,80	-1,91
ІІІ. Поточні зобов'язання і						

забезпечення						
--------------	--	--	--	--	--	--

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6	7
Короткострокові кредити банків	1600	12095	24	0,75	0,00	-0,75
Векселі видані	1605	4906	-	0,30	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-	-	-	-
товари, роботи, послуги	1615	1476	29571	0,09	1,87	1,78
розрахунки з бюджетом	1620	8557	7693	0,53	0,49	-0,04
У тому числі з податку на прибуток	1621	310	-	0,02	-	-
розрахунки зі страхування	1625	3438	2744	0,21	0,17	-0,04
розрахунки з оплати праці	1630	6145	6510	0,38	0,41	0,03
поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	73490	75559	4,55	4,78	0,22
поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	20216	142415	1,25	9,00	7,75
Інші поточні зобов'язання	1690	113060	93936	7,00	5,94	-1,06
Усього за розділом III	1695	243383	358452	15,07	22,66	7,58
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу	1700	-	-	-	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-	-	-	-
Баланс	900	1614482	1581976	100,00	100,00	0,00

У звітному періоді пасиви балансу зменшилися на 2,05% або 32506 тис. грн. порівняно з попереднім періодом. Таке падіння спричинене зменшенням

– власного капіталу, а саме капіталу у дооцінках -15,86% (-82469 тис. грн.), скороченням нерозподіленого прибутку -9,54% (-28741 тис. грн.) (рис. 2.2);

– скороченням довгострокових зобов'язань, а саме відстрочених податкових зобов'язань -16,56% (-17625 тис. грн.), довгострокових кредитів банків -0,02% (-23 тис. грн.), скороченням інших довгострокових зобов'язань -324% (-20548 тис. грн.) (рис. 2.2).

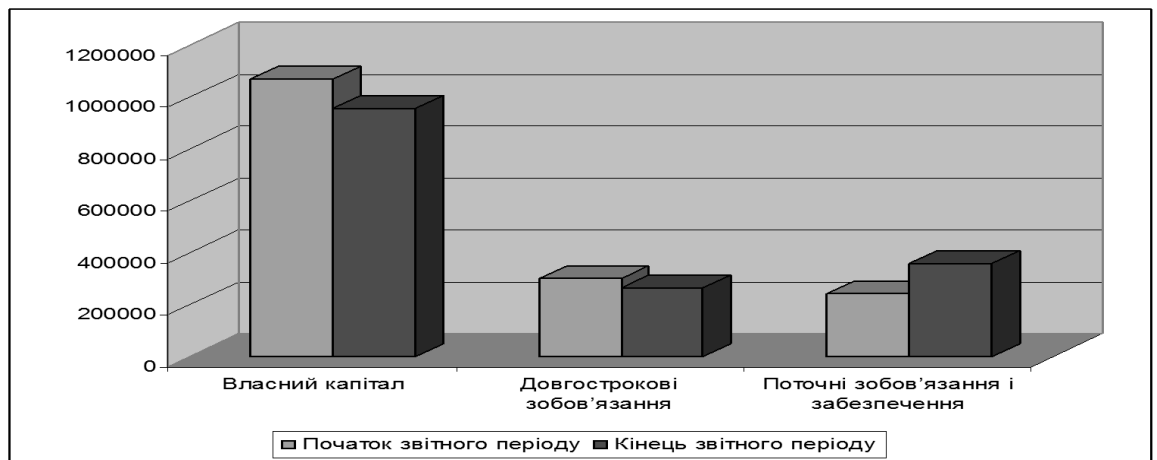

Рис. 2.2 – Динаміка показників пасиву балансу ПАТ «Кіровоградобленерго»

Отже, за звітний період валюта балансу скоротилася на 32506 тис. грн. або на -2,05% %. За цей же період основні засоби скоротилися на 2,98%; власний капітал на - 11,61%%. Все це вказує на погіршення якості балансу. Водночас скоротились виробничі запаси на 28,32%; грошові кошти та їх еквіваленти зросли на 92,83%, скоротилася дебіторська заборгованість на 26,56%, скоротилися довгострокові зобов'язання -13,68%, поточні зобов'язання навпаки зросли на 32,1%. Останнє свідчить про погіршення якості балансу.

В цілому можна зробити висновок, що якість балансу на кінець періоду у порівнянні з початком знизилась.

2.2 Аналіз показників майнового стану підприємства ПАТ «Кіровоградобленерго»

Аналіз майна підприємства має важливе значення, оскільки від його величини та структури залежать обсяги діяльності, рівень платоспроможності та фінансова стійкість, а також розвиток суб'єкта господарювання. Майновий стан підприємства характеризується використанням засобів (активів) і джерелами їх формування (пасивів). Джерелом інформації для оцінки майнового стану є баланс підприємства.

Аналіз статей активу й пасиву балансу дозволяє відповісти на питання, за рахунок яких джерел відбувався приріст нових засобів і напрямки їх вкладення, позитивні і негативні тенденції таких змін. Для оцінки майнового стану розглядаються також показники, що характеризують виробничий потенціал підприємства, такі як коефіцієнт зносу, коефіцієнти оновлення і вибуття основних засобів.

Аналіз майнового стану, проведемо використовуючи наступні формули.

Валюта балансу (майно підприємства), тис. грн.: $ВБ_{\text{поч}} = 1614482$ тис. грн.; $ВБ_{\text{кін}} = 1581976$ тис. грн. ($ВБ =$ Сукупна вартість активів підприємства).

Як бачимо, відбулося скорочення валюти балансу, проте нормативне значення рекомендоване зростання. Зменшення валюти балансу за звітний період свідчить про скорочення підприємством господарської діяльності, що призводить до зменшення його платоспроможності.

Середня величина основних засобів, тис. грн. (формула 2.1):

$$\overline{ОЗ} = \frac{\Phi.1p.1010(zp.3 + zp.4)}{2} \quad (2.1)$$

$$\overline{ОЗ} = \frac{1210947 + 1175890}{2} = 1193418,5 \text{ тис. грн.}$$

Отже, на кінець звітного періоду відбулося скорочення вартості основних засобів.

Таким чином, відбулися позитивні зміни в зростанні показника фондівіддачі, це означає що в звітному році з вкладеної 1 грн. у основні фонди 90 коп. дає доходу. У основні фонди 90 коп. дає доходу.

Фондовіддача основних фондів:

$$\Phi_{\text{в}} = \frac{\text{ЧД(В)Р}}{\text{ОЗ}} \quad (2.2)$$

$$\Phi_{\text{в}} (\text{поч.}) = \frac{903930}{1210947} = 0,75$$

$$\Phi_{\text{в}} (\text{кін.}) = \frac{1054986}{1175890} = 0,90.$$

Таким чином, відбулися позитивні зміни в зростанні показника фондівіддачі, це означає що в звітному році з вкладеної 1 грн. у основні фонди 90 коп. дає доходу. У основні фонди 90 коп. дає доходу.

Частка основних засобів в активах (формула 2.3):

$$\text{Ч}_{\text{о.з}} = \frac{\text{Первісна вартість основних засобів}}{\text{Активи}} \quad (2.3)$$

$$\text{Ч}_{\text{о.з}} (\text{поч.}) = \frac{1785887}{1614482} = 1,11$$

$$\text{Ч}_{\text{о.з}} (\text{кін.}) = \frac{1882982}{1581976} = 1,19$$

Коефіцієнт зносу основних засобів (формула 2.4):

$$\text{К}_{\text{зн.о.з.}} = \frac{\text{Знос основних засобів}}{\text{Первісна вартість основних засобів}} \quad (2.4)$$

$$\text{К}_{\text{зн.о.з.}} (\text{поч.}) = \frac{574940}{1785887} = 0,32$$

$$\text{К}_{\text{зн.о.з.}} (\text{кін.}) = \frac{707092}{1882982} = 0,38$$

Коефіцієнт оновлення основних засобів (формула 2.5):

$$K_{\text{он.о.з.}} = \frac{\text{Збільшення за звітний період вартості основних засобів}}{\text{Первісна вартість основних засобів на кінець року}} \quad (2.5)$$

$$K_{\text{он.о.з.}} = \frac{1882982 - 1785887}{1882982} = 0,05$$

Коефіцієнт мобільності активів (формула 2.6):

$$K_{\text{моб.}} = \text{Оборотні (мобільні) активи} / \text{Необоротні} \quad (2.6)$$

$$K_{\text{моб.}} (\text{поч.}) = \frac{258440}{1356042} = 0,19$$

$$K_{\text{моб.}} (\text{кін.}) = \frac{254780}{1327196} = 0,19$$

Результати проведеного аналізу майнового стану ПАТ «Кіровоградобленерго» занесемо до (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Аналіз показників майнового стану ПАТ «Кіровоградобленерго»

Показник	Значення		Відхилення	
	2017 р.	2018 р.	Абсолютне	Відносне
Валюта балансу (майно підприємства), тис. грн.	1614482	1581976	-32506	97,99%
Середня величина основних засобів, тис. грн.	-	1193418,5	-	
Фондовіддача основних фондів	0,75	0,90	0,15	120,00%
Частка основних засобів в активах	1,11	1,19	0,08	107,21%
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,32	0,38	0,06	118,75%
Коефіцієнт оновлення основних засобів	-	0,05	-	

Коефіцієнт мобільності активів	0,19	0,19	0	100,00%
--------------------------------	------	------	---	---------

Таким чином, проаналізувавши показники майнового стану ПАТ «Кіровоградобленерго» можемо зробити наступні висновки (рис. 2.4):

- на кінець звітної періоду відбулося скорочення валюти балансу, що свідчить про скорочення підприємством господарської діяльності, а отже призводить до зменшення його платоспроможності;
- відбулося зростання на 20% фондівдачі, а отже кожна інвестована гривня в основні засоби в звітному періоді дає більше доходу;
- частка основних засобів в активах підприємства залишається високою й продовжує зростати, хоча рекомендоване зменшення, потрібно звернути на це увагу.

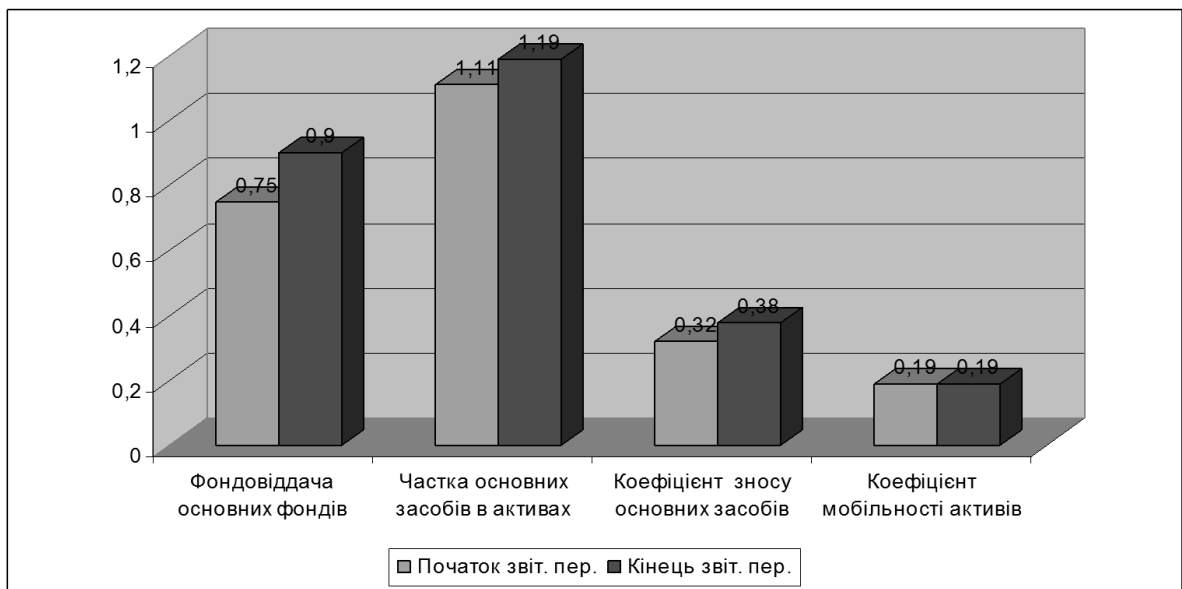

Рис. 2.4 – Динаміка показників майнового стану ПАТ «Кіровоградобленерго»

- коефіцієнт зносу основних засобів характеризує частку зношених основних засобів у загальній їх вартості і показує питому вагу вартості основних засобів, що вже перенесена на вироблену продукцію. Даний коефіцієнт збільшився на кінець звітної періоду на 18,75% по відношенню

до початку звітнього періоду, що свідчить про погіршення стану основних засобів ПАТ «Кіровоградобленерго»;

– коефіцієнт мобільності не змінився, проте в динаміці повинен зростати, поточне значення вказує на низьку можливість підприємства для фінансової маневреності.

Стабільність фінансового стану підприємства в умовах ринкової економіки обумовлена значною мірою його діловою активністю, що залежить від шпроти ринків збуту продукції, його ділової репутації, ступеня виконання плану за основними показниками господарської діяльності, рівня ефективності використання ресурсів і стабільності економічного зростання.

Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті проявляється, насамперед, у швидкості обороту його коштів.

Оборотність активів (обороту), ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації (формула 2.7):

$$K_{\text{тр.}} = \text{ЧД(В)Р} / \text{Активи} \quad (2.7)$$

$$K_{\text{тр.}} (\text{поч.}) = \frac{903930}{1614482} = 0,56$$

$$K_{\text{тр.}} (\text{кін.}) = \frac{1054986}{1581976} = 0,67.$$

Аналіз ділової активності полягає в дослідженні рівнів і динаміки різноманітних коефіцієнтів оборотності, основними з яких є:

Коефіцієнт оборотності обігових коштів (обороту) (формула 2.8):

$$K_{\text{об. кошт.}} = \text{ЧД(В)Р} / \text{Обігові кошти} \quad (2.8)$$

$$K_{\text{об. кошт.}} (\text{поч.}) = \frac{903930}{258440} = 3,50$$

$$K_{\text{об. кошт.}} (\text{кін.}) = \frac{1054986}{254780} = 4,14.$$

Нормативне значення: збільшення за періоди.

Період одного обороту обігових коштів (днів) (формула 2.9):

$$T_{об.} = \frac{360}{K_{об.кошт.}} \quad (2.9)$$

$$T_{об.}(поч.) = \frac{360}{3,50} = 103 \text{ днів}$$

$$T_{об.}(кін.) = \frac{360}{4,14} = 87 \text{ днів}$$

Коефіцієнт оборотності запасів (обороту) (формула 2.10):

$$K_{об. зап.} = \frac{\text{Собівартість реалізації}}{\text{Середні запаси}} \quad (2.10)$$

$$K_{об. зап.} (поч.) = \frac{869661 + 32006}{32542} = 27,7$$

$$K_{об. зап.}(кін.) = \frac{972678 + 34959}{25361} = 39,73$$

Коефіцієнт характеризує наскільки ефективно використовуються активи з погляду об'єму реалізації, оскільки показує, скільки гривень реалізації доводиться на кожну гривню, вкладену в активи підприємства.

Період одного обороту запасів (днів) (формула 2.11):

$$T_{1 об.} = \frac{360}{K_{об.зап.}} \quad (2.11)$$

$$T_{1 об.} (поч.) = \frac{360}{27,7} = 13,0$$

$$T_{1 об.} (кін.) = \frac{360}{39,73} = 9,06$$

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороту):

$$K_{\text{об. д. з}} = \frac{ЧД(В)Р}{\text{Середня дебіторська заборгованість}} \quad (2.13)$$

$$K_{\text{об. д. з}} (\text{поч.}) = \frac{903930}{52555 + 4466 + 2 + 147} = 15,81$$

$$K_{\text{об. д. з}} (\text{кін.}) = \frac{1054986}{35832 + 2771 + 1636} = 26,22.$$

Нормативне значення: збільшення за періоди. У процесі господарської діяльності підприємство представляє товарний кредит для споживачів своєї продукції. Те якщо існує розрив у часі між продажем товару й надходженням оплати за нього, у результаті чого виникає дебіторська заборгованість. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує, скільки разів за рік обернулися кошти, вкладені в розрахунки. Він обчислюється як відношення загального об'єму реалізації до середнього розміру дебіторської заборгованості.

Період погашення дебіторської заборгованості (днів):

$$T_{\text{пог. д. з.}} = \frac{360}{K_{\text{об. д. з.}}} \quad (2.14)$$

$$T_{\text{пог. д. з.}} (\text{поч.}) = \frac{360}{15,81} = 23 \text{ днів}$$

$$T_{\text{пог. д. з.}} (\text{кін.}) = \frac{360}{26,22} = 14 \text{ днів}$$

Нормативне значення: збільшення за періоди. Кредиторська заборгованість у відмінності від дебіторської, свідчить про наявність коштів, тимчасово притягнутих підприємством

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (оборотів):

$$K_{\text{об. кр. з}} = \frac{ЧД(В)Р}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (2.15)$$

$$K_{\text{об. кр. з}} (\text{поч.}) = \frac{903930}{243383} = 3,71$$

$$K_{\text{об. кр. з}} (\text{кін.}) = \frac{1054986}{358452} = 2,94$$

Нормативне значення: збільшення за періоди. Кредиторська заборгованість у відмінності від дебіторської, свідчить про наявність коштів, тимчасово притягнутих підприємством.

Період погашення кредиторської заборгованості (днів):

$$T_{\text{пог. кред. з.}} = \frac{360}{K_{\text{об. кр. з.}}} \quad (2.16)$$

$$T_{\text{пог. кред. з.}} (\text{поч.}) = \frac{360}{3,71} = 97 \text{ днів}$$

$$T_{\text{пог. кред. з.}} (\text{кін.}) = \frac{360}{2,94} = 122 \text{ днів}$$

Період погашення кредиторської заборгованості розраховується за допомогою коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу (оборотність):

Результати проведеного аналізу показників ділової активності ПАТ «Кіровоградобленерго» занесемо до табл. 2.6

$$K_{\text{об. в.к.}} = \frac{ЧД(B)P}{BK} \quad (2.17)$$

$$K_{\text{об. в.к.}} (\text{поч.}) = \frac{903930}{1068909} = 0,85$$

$$K_{\text{об. в.к.}} (\text{кін.}) = \frac{1054986}{957699} = 1,10.$$

Таким чином, проаналізувавши показники ділової активності ПАТ «Кіровоградобленерго» можемо зробити наступні висновки:

– відбулося зростання оборотності активів, що свідчить про ефективну діяльність підприємства в звітному періоді;

коефіцієнт оборотності обігових коштів зріс на 18,29%, збільшення значення показника говорить про те, що компанії необхідно менше ресурсів для того, щоб підтримувати поточний рівень активності.

Таблиця 2.6 – Аналіз показників ділової активності ПАТ «Кіровоградобленерго»

Показник	Значення		Відхилення	
	2017р..	2018р..	Абсолютне	Відносне
Оборотність активів (обороти), ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації	0,56	0,67	0,11	119,64%
Коефіцієнт оборотності обігових коштів (обороти)	3,50	4,14	0,64	118,29%
Період одного обороту обігових коштів (днів)	103	87	-16	84,47%
Коефіцієнт оборотності запасів (обороти)	27,7	39,73	12,03	143,43%
Період одного обороту запасів (днів)	13,0	9,06	-3,94	69,69%
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороти)	15,81	26,22	10,41	165,84%
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	23	14	-9	60,87%
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (оборотів)	3,71	2,94	-0,77	79,25%
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	97	122	25	125,77%
Коефіцієнт оборотності власного капіталу (оборотність)	0,85	1,10	0,25	129,41%

Це веде до вивільнення частини фінансових ресурсів, які можуть бути спрямовані на інтенсифікацію поточної діяльності (рис.2.5):

– зростання коефіцієнта оборотності запасів за умови безперервного процесу виробництва свідчить про зростання витрат, так як необхідно

оплачувати оренду приміщення, в якому зберігаються запаси, здійснювати процентні платежі за коштами, які залучені для закупівлі зайвого обсягу запасів і т.д.

– в звітному році відбулося зростання коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості на 65,84% та скорочення періоду погашення дебіторської заборгованості на 9 днів. Підвищення оборотності дебіторської заборгованості свідчить про покращення платіжної дисципліни покупців: своєчасне погашення покупцями заборгованості перед підприємством і скорочення продажів з відстрочкою платежу;

– відбулося скорочення показника оборотності кредиторської заборгованості на 20,75%, що свідчить про погіршення розрахунково-платіжної дисципліни підприємства у відносинах з постачальниками, бюджетом, позабюджетними фондами, персоналом підприємства, іншими кредиторами.

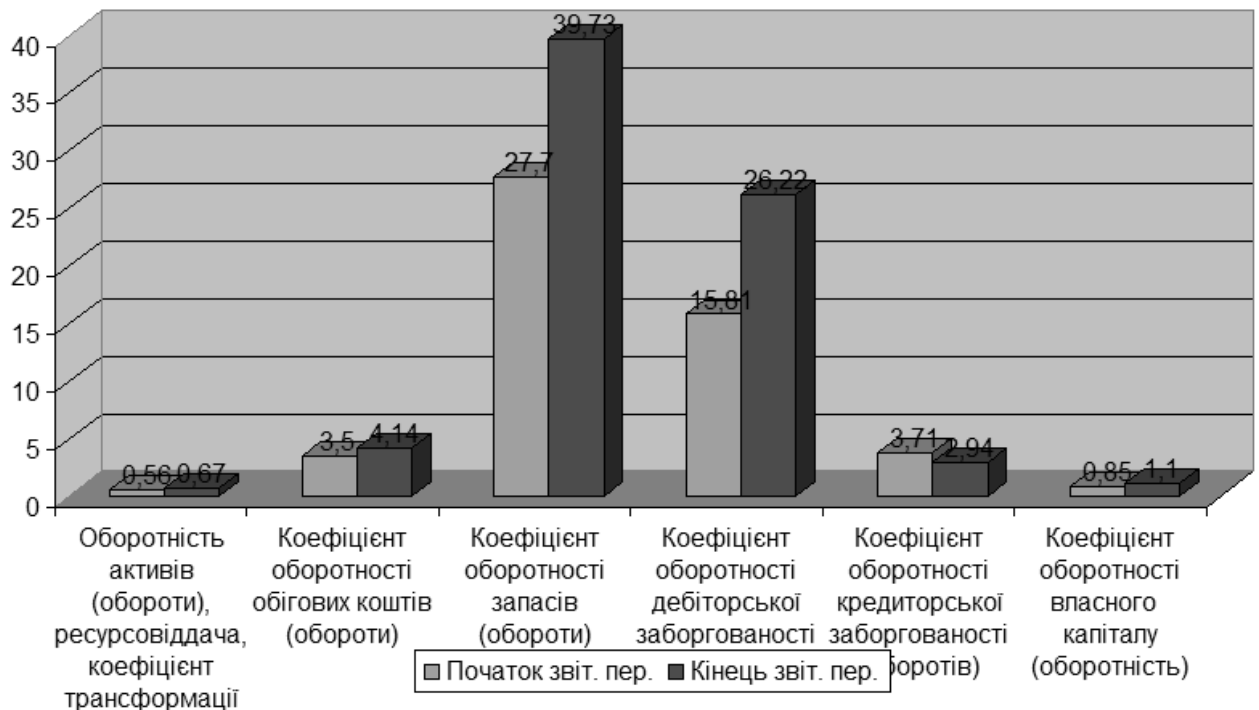

Рис. 2.5 – Динаміка показників ділової активності ПАТ «Кіровоградобленерго»

Проаналізовані показники свідчать про нестабільність фінансових показників підприємства, проте позитивні зміни мають бути закріплені відповідними заходами фінансового менеджменту.

2.3 Аналіз показників фінансової стійкості ПАТ «Кіровоградобленерго»

Фінансова стійкість (стабільність) є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Фінансова стійкість – це рівновага між власними та залученими засобами, надійно гарантована платоспроможність, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури та партнерів, наявність такої величини прибутку, який би забезпечив самофіксування, довіра кредиторів та інвесторів, а також рівень залежності від них.

Проведемо аналіз фінансової стійкості ПАТ «Кіровоградобленерго» використовуючи наступні показники та формули:

Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал):

$$P_k = \text{Власний капітал} + \text{довгострокові зобов'язання} - \text{необоротні активи}$$

$$P_k (\text{поч.}) = 1068909 + 302190 - 1356042 = 15057 \text{ тис. грн.} \quad (2.18)$$

$$P_k (\text{кін.}) = 957699 + 265825 - 1327196 = -103672 \text{ тис. грн.}$$

Проведемо аналіз фінансової стійкості ПАТ «Кіровоградобленерго» використовуючи наступні показники та формули:

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами:

$$K_{з.в.к} = \frac{\text{Власні обігові кошти}}{\text{Оборотні активи}} \quad (2.19)$$

$$K_{з.в.к} (\text{поч.}) = \frac{15057}{258440} = 0,06$$

$$K_{з.в.к} (\text{кін.}) = \frac{-103672}{254780} = -0,41$$

Маневреність робочого капіталу:

$$M_{р.к} = \frac{\text{Запаси}}{\text{Робочий капітал}} \quad (2.20)$$

$$M_{р.к} (\text{поч.}) = \frac{32542}{15057} = 2,16$$

$$M_{р.к} (\text{кін.}) = \frac{25361}{-103672} = -0,24$$

Маневреність власних обігових коштів:

$$M_{в.о.к} = \frac{\text{Кошти}}{\text{Власні обігові кошти}} \quad (2.21)$$

$$M_{в.о.к} (\text{поч.}) = \frac{1591}{15057} = 0,11$$

$$M_{в.о.к} (\text{кін.}) = \frac{22194}{-103672} = -0,21$$

Аналіз стійкості фінансового стану на ту або іншу дату дозволяє відповісти на питання: наскільки правильно підприємство управляло фінансовими ресурсами протягом періоду, що передує цій даті.

Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів:

$$K_{заб.в.о.к} = \frac{\text{Власні обігові кошти}}{\text{Запаси}} \quad (2.22)$$

$$K_{заб.в.о.к} (\text{поч.}) = \frac{15057}{32542} = 0,46$$

$$K_{заб.в.о.к} (\text{кін.}) = \frac{-103672}{25361} = -4,09$$

Коефіцієнт покриття запасів:

$$K_{\text{покр. зап.}} = \frac{\text{"Нормальні" джерела запасів}}{\text{Запаси}} \quad (2.23)$$

$$K_{\text{покр. зап.}} (\text{поч.}) = \frac{1068909 - 1356042 + 302190 + 12095}{32542} = 0,83$$

$$K_{\text{покр. зап.}} (\text{кін.}) = \frac{957699 - 1327196 + 265825 + 24}{25361} = -4,08$$

Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії):

$$K_{\text{авт}} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Пасиви}} \quad (2.24)$$

$$K_{\text{авт}} (\text{оч.}) = \frac{1068909}{1614482} = 0,66$$

$$K_{\text{авт}} (\text{кін.}) = \frac{957699}{1581976} = 0,61$$

Важливо, щоб стан фінансових ресурсів відповідав вимогам ринку і потребам розвитку підприємства.

Коефіцієнт фінансової залежності:

$$K_{\text{фін.зал.}} = 1 - K_{\text{авт.}} \quad (2.25)$$

$$K_{\text{фін.зал.}} (\text{поч.}) = 1 - 0,66 = 0,34$$

$$K_{\text{фін.зал.}} (\text{кін.}) = 1 - 0,61 = 0,39$$

Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу:

$$K_{\text{ман.в.к.}} = \frac{\text{Власні обігові кошти}}{\text{Власний капітал}} \quad (2.26)$$

$$K_{\text{ман.в.к.}} (\text{поч.}) = \frac{15057}{1068909} = 0,01$$

$$K_{\text{ман.в.к.}} (\text{кін.}) = \frac{-103672}{957699} = 0,11$$

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу:

$$K_{\text{конц.п.к.}} = \frac{\text{Позиковий капітал}}{\text{Пасиви}} \quad (2.27)$$

$$K_{\text{конц.п.к.}}(\text{поч.}) = \frac{302190 + 243383}{1614482} = 0,34$$

$$K_{\text{конц.п.к.}}(\text{кін.}) = \frac{265825 + 358452}{1581976} = 0,39$$

Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування):

$$K_{\text{ф.с.}} = \frac{\text{Власні кошти}}{\text{Позикові кошти}} \quad (2.28)$$

$$K_{\text{ф.с.}}(\text{поч.}) = \frac{1068909}{302190 + 243383} = 1,96$$

$$K_{\text{ф.с.}}(\text{кін.}) = \frac{957699}{265825 + 358452} = 1,53$$

Оскільки недостатня фінансова стійкість може привести до неплатоспроможності підприємства і відсутності у нього коштів для розвитку виробництва, а надлишкова – перешкоджати розвитку, ускладнюючи витрати підприємства надлишковими запасами і резервами.

Показник фінансового левериджу:

$$K_{\text{фін.лев.}} = \frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Власні кошти}} \quad (2.29)$$

$$K_{\text{фін.лев.}}(\text{поч.}) = \frac{302190}{1068909} = 0,28$$

$$K_{\text{фін.лев.}}(\text{кін.}) = \frac{265825}{957699} = 0,28$$

Коефіцієнт фінансової стійкості:

$$K_{\text{фін.ст.}} = \frac{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Пасиви}} \quad (2.30)$$

$$K_{\text{фін.ст.}} (\text{поч.}) = \frac{1068909 + 302190}{1614482} = 0,85$$

$$K_{\text{фін.ст.}} (\text{кін.}) = \frac{957699 + 265825}{1581976} = 0,77$$

Результати розрахунків проведеного аналізу занесемо до табл. 2.7.

Таблиця 2.7 Аналіз показників фінансової стійкості ПАТ «Кіровоградобленерго»

Показник	Значення		Відхилення	
	2017р.	2018р.	Абсолютне	Відносне
Власні обігові кошти	15057	-103672	-118729	-688,53%
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,06	-0,41	-0,47	-683,33%
Маневреність робочого капіталу	2,16	-0,24	-2,4	-11,11%
Маневреність власних обігових коштів	0,11	-0,21	-0,32	-190,91%
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	0,46	-4,09	-4,55	-889,13%
Коефіцієнт покриття запасів	0,83	-4,08	-4,91	-491,57%
Коефіцієнт стійкості до кризи	0,66	0,61	-0,05	92,42%
Коефіцієнт фінансової залежності	0,34	0,39	0,05	114,71%
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	0,01	0,11	0,1	1100,00%
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,34	0,39	0,05	114,71%
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	1,96	1,53	-0,43	78,06%
Показник фінансового левериджу	0,28	0,28	0	100,00%
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,85	0,77	-0,08	90,59%

Отже, провівши аналіз фінансової стійкості ПАТ «Кіровоградобленерго», робимо наступні висновки:

– на кінець звітнього періоду значення показника власних обігових коштів є від'ємне і становить -103672 тис. грн., (в динаміці зменшення на 685,53%), а це означає, що в компанії недостатньо коштів для забезпечення безперебійної діяльності за рахунок постійних фінансових ресурсів. Це створює ризик втрати ліквідності і стійкості. Для визначення причини такого фінансового стану необхідно більш детально вивчити структуру активів і фінансових ресурсів;

– коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу зріс та становить на кінець періоду 0,11, що відповідає нормативному значенню;

– коефіцієнт покриття запасів на кінець звітнього періоду скоротився з 0,83 до -4,08 (скорочення становило -491,57%), що свідчить про можливість швидкого банкрутства, в такому разі потрібно розробити план по відновленню стійкого фінансового стану компанії, рішенням проблеми може бути докапіталізація;

– значення коефіцієнта фінансової незалежності, знаходиться в межах нормативного значення й дорівнює 0,61, в динаміці прослідковується незначне скорочення на -7,58%;

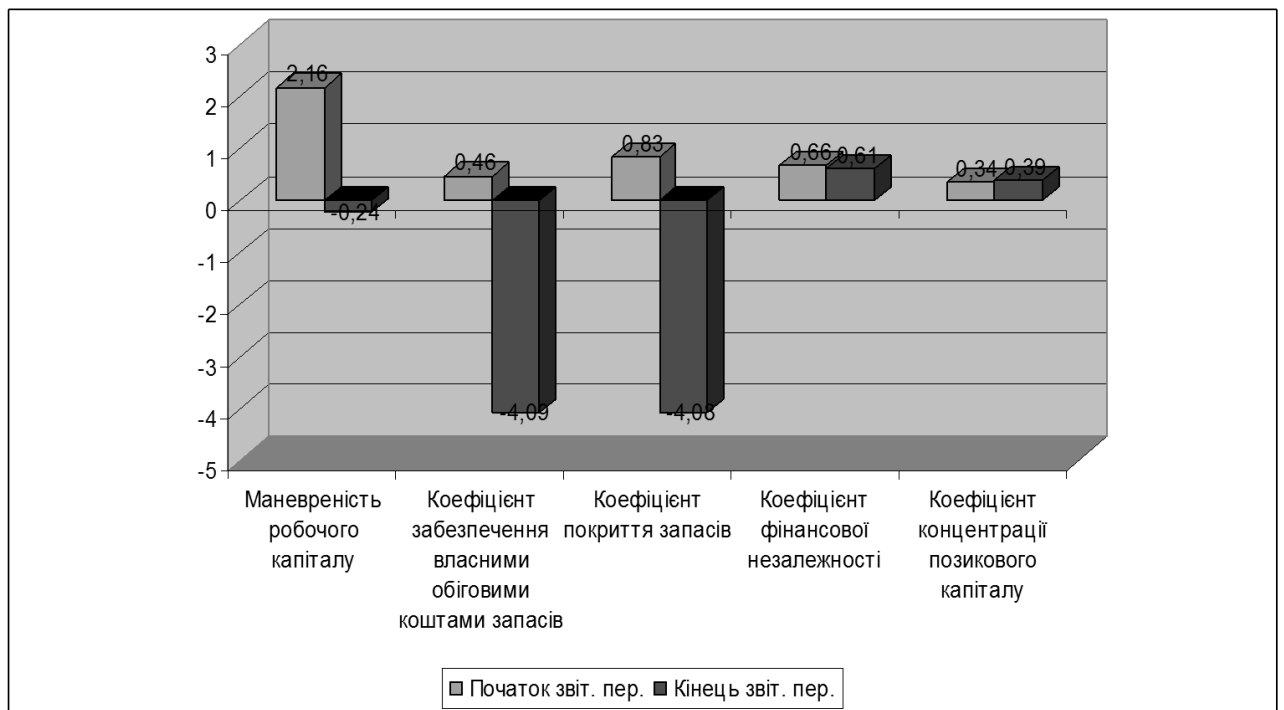

Рис. 2.6 – Динаміка показників фінансової стійкості

– коефіцієнт фінансової залежності на кінець періоду зріс і становить 0,39, що свідчить про незначне зростання використання позикових коштів в фінансуванні діяльності підприємства, ефективне використання яких дозволить активізувати збутову та виробничу діяльність, а отже і збільшити прибуток;

– значення показника коефіцієнта фінансової стабільності вище 1,5, що свідчить про наявність додаткових резервів підвищення ефективності за рахунок залучення позикових коштів;

– коефіцієнт фінансової стійкості на кінець періоду становить 0,77 (в динаміці прослідковується скорочення на 9,41, що говорить про можливість втрати платоспроможності (за умови, що доступ до короткострокових зобов'язань буде обмежений), рекомендовано збільшення суми власного капіталу, збільшення суми довгострокових запозичень.

2.4 Оцінка ймовірності банкрутства ПАТ «Кіровоградобленерго»

Результатом формування і реалізації фінансової політики підприємства має бути його стабільний фінансовий стан, здатність розвиватися у перспективі. Одними з головних критеріїв цього виступають платоспроможність і ліквідність підприємства які визначають здатність підприємства розрахуватися за своїми зобов'язаннями в поточному і майбутніх періодах. У ринкових умовах кожен господарський суб'єкт повинен мати достовірну інформацію про ліквідність та платоспроможність як свого підприємства, так і своїх партнерів.

Ліквідність у загальному розумінні означає здатність цінностей перетворюватися в грошові кошти та характеризується наявністю у підприємства ліквідних засобів у формі залишку грошей у касі, грошових коштів на рахунках у банку та тих елементів оборотних активів, що легко реалізуються. Ступінь ліквідності визначається тривалістю часового періоду, протягом якого ця трансформація може бути здійснена. Чим коротший період, тим вища ліквідність цього виду активів. Ліквідність є одним із аспектів платоспроможності, пов'язаної з перетворенням наявних засобів у таку форму, яка дозволяє виконати свої зобов'язання. Тобто, ліквідність можна розглядати як час, необхідний для продажу активу, та як суму, одержану від продажу активу.

Мета аналізу ліквідності полягає не тільки в тому, щоб оцінити ліквідність підприємства, його активів і джерел їх формування, а й у тому, щоб на цій основі розробити заходи, спрямовані на поліпшення цих фінансово-економічних показників. Аналіз ліквідності балансу підприємства якраз дозволяє виявити найважливіші аспекти і слабкі позиції в діяльності суб'єкта господарювання та показує, за якими напрямками потрібно проводити таку роботу, аби домогтись поліпшення фінансового стану підприємства.

Проведемо аналіз ліквідності ПАТ «Кіровоградобленерго» використовуючи наступні показники.

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття):

$$K_{\text{покр.}} = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (2.31)$$

$$K_{\text{покр.}} (\text{поч.}) = \frac{258440}{243383} = 1,06$$

$$K_{\text{покр.}} (\text{кін.}) = \frac{254780}{358452} = 0,71$$

Коефіцієнт ліквідності швидкої:

$$K_{\text{шв.лікв.}} = \frac{\text{Оборотні активи} - \text{Запаси}}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (2.32)$$

$$K_{\text{шв.лікв.}} (\text{поч.}) = \frac{258440 - 32542}{243383} = 0,93$$

$$K_{\text{шв.лікв.}} (\text{кін.}) = \frac{254780 - 25361}{358452} = 0,64$$

Основне завдання аналізу ліквідності балансу – перевірити синхронність надходження і витрачання фінансових ресурсів, виявити здатність підприємства розраховуватися за зобов'язаннями власним майном у визначені періоди часу.

Коефіцієнт ліквідності абсолютної:

$$K_{\text{абс.лікв.}} = \frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (2.33)$$

$$K_{\text{абс.лікв.}} (\text{поч.}) = \frac{1591}{243383} = 0,01$$

$$K_{\text{абс.лікв.}} (\text{кін.}) = \frac{22194}{358452} = 0,06$$

Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості:

$$K_{\text{деб/кред.}} = \frac{\text{Дебіторська заборгованість}}{\text{Поточна кредиторська заборгованість}} \quad (2.34)$$

$$K_{\text{деб/кред.}} (\text{поч.}) = \frac{52555 - 147}{243383} = 0,22$$

$$K_{\text{деб/кред.}} (\text{кін.}) = \frac{35832}{358452} = 0,10$$

Ліквідність балансу визначається ступенем покриття зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких у кошти відповідає терміну погашення зобов'язань. Результати проведеного аналізу занесемо до таблиці 2.8.

Отже, як бачимо з проведених розрахунків: коефіцієнт поточної ліквідності при нормативному значенні 1-3 (більш бажаним є 2-3), на ПАТ «Кіровоградобленерго» він складає 1,06 на початок та 0,71 на кінець звітного періоду. Динаміка зміни показника, вказує на проблемний стан платоспроможності, адже оборотних активів недостатньо для того, щоб відповісти за своїми поточними зобов'язаннями. Це веде до зниження довіри до компанії з боку кредиторів, постачальників, інвесторів і партнерів.

Таблиця 2.8 – Аналіз показників ліквідності ПАТ «Кіровоградобленерго»

Показник	Значення		Відхилення	
	2017р..	2018р..	Абсолютне	Відносне
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1,06	0,71	-0,35	66,98%
Коефіцієнт ліквідності швидкої	0,93	0,64	-0,29	68,82%
Коефіцієнт ліквідності абсолютної	0,01	0,06	0,05	600,00%
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	0,22	0,10	-0,12	45,45%

Коефіцієнт швидкої ліквідності відповідає нормативному значенню (0,93 в поточному, проти 0,64 на кінець звітної періоду), проте в динаміці знижується (зниження на 31,18%) потрібно звернути на це увагу.

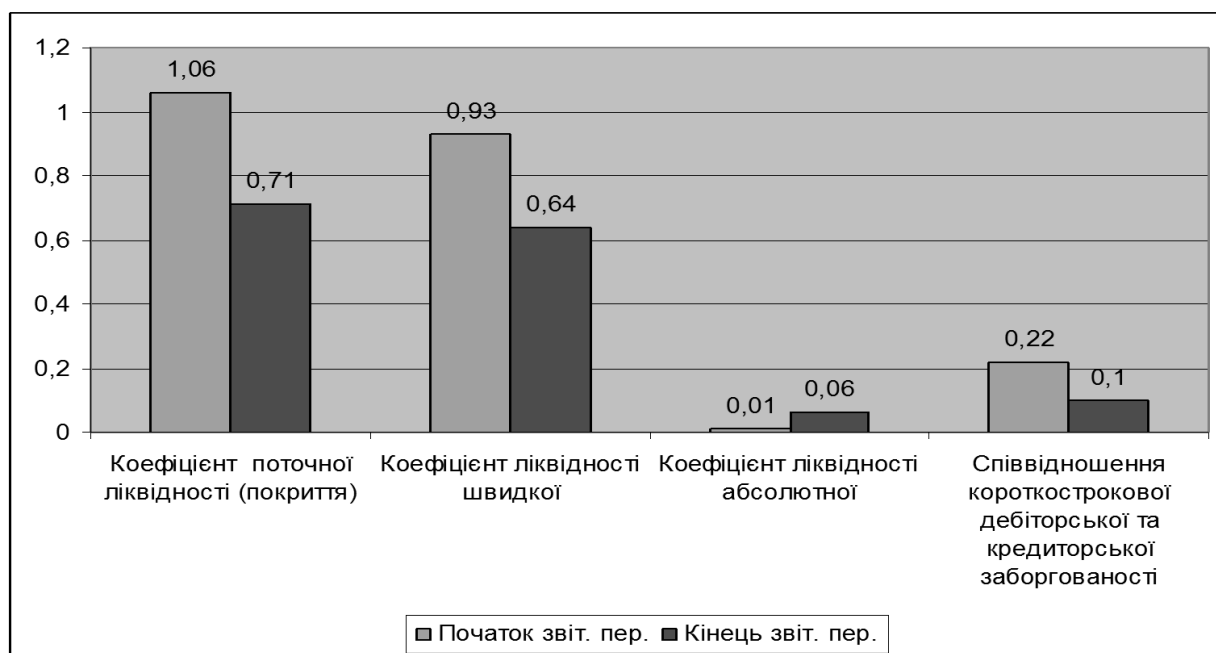

Рис. 2.7 – Динаміка показників ліквідності ПАТ «Кіровоградобленерго»

Крім цього, проблеми з платоспроможністю ведуть до збільшення вартості позикових коштів і, як результат, до прямих фінансових втрат.

Значення коефіцієнта ліквідності абсолютної не відповідає нормативному значенню і становить 0,01 та 0,06 відповідно на початок та кінець звітної періоду (при нормативному від 0,1 до 0,2). Таке значення показника вказує на те, що компанія не зможе вчасно погасити борг в разі, якщо термін платежів настане незабаром.

Зазвичай оптимальним значенням показника співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості є значення, яке приблизно дорівнює одиниці. У такому випадку компанія може кредитувати своїх покупців за рахунок постачальників. Це означає, що власний капітал не відволікається на кредитування клієнтів, і ці кошти можуть бути спрямовані на інтенсифікацію діяльності компанії. На ПАТ «Кіровоградобленерго» значення даного показника становить на кінець звітної періоду 0,1 (в динаміці маємо скорочення на 54,55%), що нижче

нормативного значення і вказує на нефективну політику комерційного кредитування і, як результат, дебітори заборгували компанії більше коштів, ніж компанія отримала від постачальників.

Проведемо аналіз рентабельності ПАТ «Кіровоградобленерго».

$$R_{\text{акт.зв.д.}} = \frac{\text{Прибуток від звичайної діяльності}}{\text{Активи}} \quad (2.35)$$

$$R_{\text{акт.зв.д.}} (\text{поч.}) = 0$$

$$R_{\text{акт.зв.д.}} (\text{кін.}) = \frac{3682}{1581976} = 0,002$$

Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком:

$$R_{\text{акт.ч.п.}} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Активи}} \quad (2.36)$$

$$R_{\text{акт.ч.п.}} (\text{поч.}) = \frac{3000}{1614482} = 0,0019$$

$$R_{\text{акт.ч.п.}} (\text{кін.}) = \frac{15289}{1581976} = 0,010$$

Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності до оподаткування:

У такому визначенні підкреслено у яких випадках рентабельність є дійсно критерієм економічної ефективності діяльності підприємства, а також враховано, що різні показники рентабельності можуть свідчити про ефективність різних ділянок роботи підприємства.

Рентабельність власного капіталу:

$$R_{\text{в.к.}} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} \quad (2.37)$$

$$R_{\text{в.к.}} (\text{поч.}) = \frac{3000}{1068909} = 0,0028$$

$$R_{\text{в.к.}} (\text{кін.}) = \frac{15289}{957699} = 0,0160$$

Рентабельність виробничих фондів:

$$R_{\text{в.ф.}} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Виробничі фонди}} \quad (2.38)$$

$$R_{\text{в.ф.}} (\text{поч.}) = \frac{3000}{1785887 + 32542} = 0,0017$$

$$R_{\text{в.ф.}} (\text{кін.}) = \frac{15289}{1882982 + 25361} = 0,0080$$

Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації:

$$R_{\text{приб.р.}} = \frac{\text{Прибуток від реалізації}}{\text{ЧД(В)Р}} \quad (2.39)$$

$$R_{\text{приб.р.}} (\text{поч.}) = \frac{903930 - 869661 + 32006}{903930} = 0,07$$

$$R_{\text{приб.р.}} (\text{кін.}) = \frac{1054986 - 972678 + 34959}{1054986} = 0,11$$

Рентабельність - це інтегральний показник, що відображає ефективність роботи підприємства, що націлене на отримання прибутку у короткостроковій перспективі і який вказує на якість управлінських рішень, що стосуються фінансової, операційної та інвестиційної діяльності підприємства.

Рентабельність витрат:

$$R_{\text{витр}} = \frac{\text{Прибуток від реалізації}}{\text{Витрати на виготовлення і реалізацію продукції}} \quad (2.40)$$

$$R_{\text{витр}} (\text{поч.}) = \frac{903930 - 869661 - 32006}{903930} = 0,003$$

$$R_{\text{вигр}} (\text{кін.}) = \frac{1054986 - 972678 - 34959}{1054986} = 0,045$$

Коефіцієнт реінвестування:

$$K_{\text{реін}} = \frac{\text{Нерозподілений прибуток}}{\text{Чистий прибуток}} \quad (2.41)$$

$$K_{\text{реін}} (\text{поч.}) = \frac{330021}{3000} = 110$$

$$K_{\text{реін}} (\text{кін.}) = \frac{301280}{15289} = 20$$

Період окупності капіталу:

$$T_{\text{ок.кап.}} = \frac{\text{Активи}}{\text{Чистий прибуток}} \quad (2.42)$$

$$T_{\text{ок.кап.}} (\text{поч.}) = \frac{1614482}{3000} = 538$$

$$T_{\text{ок.кап.}} (\text{кін.}) = \frac{1581976}{15289} = 103$$

Період окупності власного капіталу:

$$T_{\text{ок.вл.кап.}} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Чистий прибуток}} \quad (2.43)$$

$$T_{\text{ок.вл.кап.}} (\text{поч.}) = \frac{1068909}{3000} = 356$$

$$T_{\text{ок.вл.кап.}} (\text{кін.}) = \frac{957699}{15289} = 63$$

Результати аналізу показників рентабельності занесемо у табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Аналіз показників рентабельності ПАТ «Кіровоградобленерго»

Показник	Значення	Відхилення
----------	----------	------------

	Початок звіт. пер.	Кінець звіт. пер.	Абсолютне	Відносне
Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності до оподаткування	0	0,002	0,002	-
Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком	0,0019	0,010	0,0081	526,32%
Рентабельність власного капіталу	0,0028	0,0160	0,0132	571,43%
Рентабельність виробничих фондів	0,0017	0,0080	0,0063	470,59%
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	0,07	0,11	0,04	157,14%
Рентабельність витрат	0,003	0,045	0,042	1500,00%
Коефіцієнт реінвестування	110	20	-90	18,18%
Період окупності капіталу	538	103	-435	19,14%
Період окупності власного капіталу	356	63	-293	17,70%

Таким чином, провівши аналіз показників рентабельності робимо висновок, що на підприємстві спостерігається тенденція до покращення (збільшення) величини прибутковості по відношенню до власного капіталу 0,0160 (або +471,43 %), до виробничих фондів 0,0080 (+370,59 %), рентабельність реалізованої продукції 0,11 (+57,14%), рентабельність витрат 0,045 (+1400%). Прибуток – це один з найголовніших показників, що показують ефективність управління на підприємстві, зростання прибутку дає змогу збільшити фінансові ресурси, зменшити кредиторську заборгованість, поліпшити основні фонди, а разом з цим зменшити собівартість продукції, збільшити обсяг виробництва, а також і сам показник прибутковості.

Банкрутство або неплатоспроможність є категоріями ринкової економіки, що характеризують фінансовий стан суб'єктів господарювання. Згідно з Законом України "Про поновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" під банкрутством розуміють визнану арбітражним судом неспроможність суб'єкта господарювання виконати свої грошові зобов'язання перед кредиторами та з обов'язкових платежів протягом трьох

місяців після настання визначеного терміну сплати, а також відновити свою платоспроможність не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

Для аналізу й оцінки можливого банкрутства використовують економіко-математичні методи і моделі, експертні оцінки, які з певною точністю зазначають перспективну динаміку параметральних показників фінансового стану та очікувану платоспроможність.

Найпоширенішою західною моделлю є 5-факторна модель Альтмана. Вона заснована на комплексному обліку найважливіших показників, що діагностують кризовий фінансовий стан і має наступний вигляд:

$$Z = 1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 0,99X_5 \quad (2.44)$$

де Z – інтегральний показник рівня загрози банкрутства;

X_1 – відношення оборотного капіталу до суми активів;

X_2 – відношення нерозподіленого прибутку до суми пасивів;

X_3 – відношення операційного прибутку до суми пасивів;

X_4 – відношення ринкової вартості акцій до заборгованості;

X_5 – відношення виручки до суми активів.

Здійснимо визначення фінансового стану підприємства ПАТ «Кіровоградобленерго» за даною моделлю.

Розрахуємо основні складові п'ятифакторної моделі Альтмана:

$$X_1 = \frac{254780 - 243383}{1581976} = 0,007;$$

$$X_2 = \frac{22194}{1581976} = 0,014;$$

$$X_3 = \frac{1636}{1581976} = 0,001;$$

$$X_4 = \frac{957699}{265825 + 358452} = 1,534;$$

$$X_5 = \frac{903930}{1581976} = 0,571.$$

$$Z = 1,2 * 0,007 + 1,4 * 0,014 + 3,3 * 0,001 + 0,6 * 1,534 + 0,99 * 0,571 = 1,517$$

Таким чином, показник ймовірності банкрутства за моделлю Альтмана дорівнює 1,517, а це вказує на дуже високу ймовірність банкрутства, підприємству потрібно звернути на це увагу та вжити якнайшвидше заходів щодо стабілізації та покращенні фінансових показників.

За результатами підрахунку можемо зробити висновок, що за моделлю Альтмана ймовірність банкрутства компанії становить 30-50%.

Іншою моделлю визначення рівня банкрутства є модель Спрінгейта:

$$Z = 1,03X_1 + 3,07X_2 + 0,66X_3 + 0,4X_4 \quad (2.45)$$

де Z – інтегральний показник рівня загрози банкрутства;

X_1 – відношення оборотного капіталу до суми активів;

X_2 – відношення операційного прибутку до суми активів;

X_3 – відношення операційного прибутку до короткострокових зобов'язань;

X_4 – відношення чистої виручки від реалізації до сукупних активів.

Розрахуємо основні складові:

$$X_1 = \frac{254780}{1581976} = 0,161;$$

$$X_2 = \frac{0}{1581976} = 0;$$

$$X_3 = \frac{0}{358452} = 0;$$

$$X_4 = \frac{903930}{1581976} = 0,571.$$

$$Z = 1,03*0,161 + 3,07*0,0 + 0,66*0,0 + 0,4*0,571 = 0,394.$$

Отже, згідно розрахованого показника за моделлю Спрінгейта, ймовірність банкрутства дуже висока, підприємство є потенційним банкрутом.

В економічній практиці для визначення ймовірності банкрутства підприємства також застосовується дискримінаційна модель Терещенко, яка має наступний вигляд:

$$Z = 1,5X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6 \quad (2.46)$$

де X_1 – відношення грошових надходжень до зобов'язань;

X_2 – відношення валюти балансу до зобов'язань;

X_3 – відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів;

X_4 – відношення прибутку до виручки;

X_5 – відношення виробничих запасів до виручки;

X_6 – відношення виручки до основного капіталу.

Розрахунок необхідних показників:

$$X_1 = \frac{15289}{265825 + 358452} = 0,024;$$

$$X_2 = \frac{1581976}{265825 + 358452} = 2,534;$$

$$X_3 = \frac{15289}{1581976} = 0,010;$$

$$X_4 = \frac{15289}{1054986} = 0,014;$$

$$X_5 = \frac{25361}{1054986} = 0,024;$$

$$X_6 = \frac{1054986}{1581976} = 0,667.$$

$$Z = 1,5*0,024 + 0,08*2,534 + 10*0,010 + 5*0,014 + 0,3*0,024 + 0,1*0,667 = 0,416.$$

Оскільки Z менше 1, то підприємству загрожує банкрутство, якщо не здійснить санаційних заходів.

Модель Таффлера (4-факторна прогнозна) має вигляд:

$$Z = 0,53X_1 + 0,13X_2 + 0,18X_3 + 0,16X_4 \quad (2.47)$$

де X_1 – відношення операційного прибутку до короткострокових зобов'язань;

X_2 – відношення оборотних активів до зобов'язань;

X_3 – відношення короткострокових зобов'язань до суми активів;

X_4 – відношення виручки до суми активів.

Розрахуємо необхідні показники:

$$X_1 = \frac{0}{358452} = 0;$$

$$X_2 = \frac{254780}{265825 + 358452} = 0,408$$

$$X_3 = \frac{358452}{1581976} = 0,227$$

$$X_4 = \frac{1054986}{1581976} = 0,667$$

$$Z = 0,53*0,0 + 0,13*0,408 + 0,18*0,227 + 0,16*0,667 = 0,201.$$

Результат розрахунку за моделлю Таффлера вказує на те, що підприємство знаходиться в кризовому стані, є майже банкрутом. (табл. 2.10). Якщо підприємству не вжити термінових заходів щодо покращення фінансових показників, воно буде банкрутом в найближчий час.

Таблиця 2.10 – Аналіз показників рівня загрози банкрутства

Модель	Нормативне значення	Фактичне значення	Ймовірність банкрутства
Альтмана	1,81 – 2,77	1,517	Дуже висока
Спрінгейта	більше 0,862	0,394	Дуже висока
Терещенко	більше 2	0,416	Дуже висока
Таффлера	$Z < 1,8$	0,201	Дуже висока

Підводячи підсумки проведеного аналізу та аналізуючи дані розрахунків за кожною з моделлю, можемо зробити висновок, що всі вони показали високу ймовірність банкрутства, і якщо підприємству не вжити термінових заходів щодо покращення фінансових показників, воно буде банкрутом в найближчий час.

Висновки до розділу 2

Фінансовий стан ПАТ «Кіровоградобленерго» можна охарактеризувати як незадовільний, більшість показників не відповідають нормативному значенню або знаходяться на їх межі.

Показники ліквідності, вказують на те, що на підприємстві є проблеми з платоспроможністю й потрібно як найшвидше вживати відповідних заходів щодо їх поліпшення, рентабельність хоч і є позитивною проте, її значення граничить зі збитком, на що вказують в динаміці розраховані показники.

Даний коефіцієнт збільшився на кінець звітної періоду на 18,75% по відношенню до початку звітної періоду, що свідчить про погіршення стану основних засобів ПАТ «Кіровоградобленерго»; коефіцієнт мобільності не змінився, проте в динаміці повинен зростати, поточне значення вказує на низьку можливість підприємства для фінансової маневреності.

3 ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Удосконалення методики оцінки фінансової стійкості підприємства

Фінансова стійкість підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства, тому аналізувати фінансову стійкість будь-якого підприємства є нагальною необхідністю, адже за допомогою цього аналізу можна виявити сильні і слабкі позиції різних підприємств. Виняткового значення набуває визначення кількісних і якісних величин, які б характеризували стабільність, надійність підприємства як партнера в ринкових відносинах, його здатність маневрувати фінансовими ресурсами для досягнення ефективної підприємницької діяльності. Тому важливим є обґрунтування методики визначення і управління фінансовою стійкістю підприємства, як головним чинником впливу на ефективність функціонування фінансової системи підприємства, основних критеріїв та показників її оцінювання, встановлення місця цієї оцінки в системі фінансового аналізу та фінансового менеджменту.

На даний момент підприємства різних галузей працюють в мінливих умовах зовнішнього середовища, тому для стабільної роботи підприємства і його розвитку необхідно постійно аналізувати його фінансову стійкість. Адже підприємства, на яких створена система для аналізу і ефективного управління фінансовою стійкістю можуть бути впевнені, що навіть за несприятливої економічної ситуації в країні вони зможуть продовжити свою роботу за рахунок своїх власних резервів.

Фінансова стійкість сучасного підприємства є стратегічним фактором його фінансової безпеки, інвестиційної привабливості, кредитоспроможності та ділової активності. Фінансово стійким вважається таке підприємства, яке здатне розміщувати та використовувати фінансові ресурси таким чином, щоб

забезпечувати ефективний розвиток суб'єкта господарювання на базі росту прибутку й активів за умов збереження платоспроможності та ліквідності у довгостроковій перспективі. Акумуляція фінансових ресурсів фінансово стійких суб'єктів господарювання уможлиблює їх здатність не тільки реінвестувати власні кошти, а й залучати у господарську діяльність зовнішні фінансові потоки, що створює сприятливе середовище для розширення виробничого потенціалу та сталого економічного зростання.

При цьому обсяги залучених фінансових ресурсів повинні бути такими, щоб забезпечувалось оптимальне співвідношення власного й позикового капіталу та фінансова незалежність підприємства від зовнішніх інвесторів та кредиторів. Отже, особливе значення в сучасних умовах повинно приділятися аналізу, оцінюванню та забезпеченню фінансової стійкості, що можливо за умови впровадження стратегічних підходів до управління підприємством. Актуальним напрямом сталого функціонування суб'єктів господарювання є розроблення дієвого механізму управління фінансовою стійкістю підприємства.

Теоретично-гносеологічні дослідження категорійного апарату фінансової стійкості підприємств дають можливість сформулювати модель системи управління фінансовою стійкістю підприємств, яка відповідно до теорій менеджменту та управління повинна включати дві підсистеми: керовану (суб'єкт управління) та керуючу (об'єкт управління) а також п'ять функцій управління, схематично таку систему зображено на рисунку 1. Система управління фінансовою стійкістю та механізм управління фінансовою стійкістю є нерозривно пов'язані між собою, так як жоден механізм не буде ефективним без якісної системи управління і жодна система управління не забезпечить необхідний рівень показників діяльності без якісно побудованого механізму.

Тому ставлячи перед собою ціль - досягнення оптимального рівня фінансової стійкості, менеджменту підприємств електроенергетики слід розглядати механізм і управління фінансовою стійкістю в єдності та

нерозривності, як частини цілого, які є підсилюючими факторами один для одного.

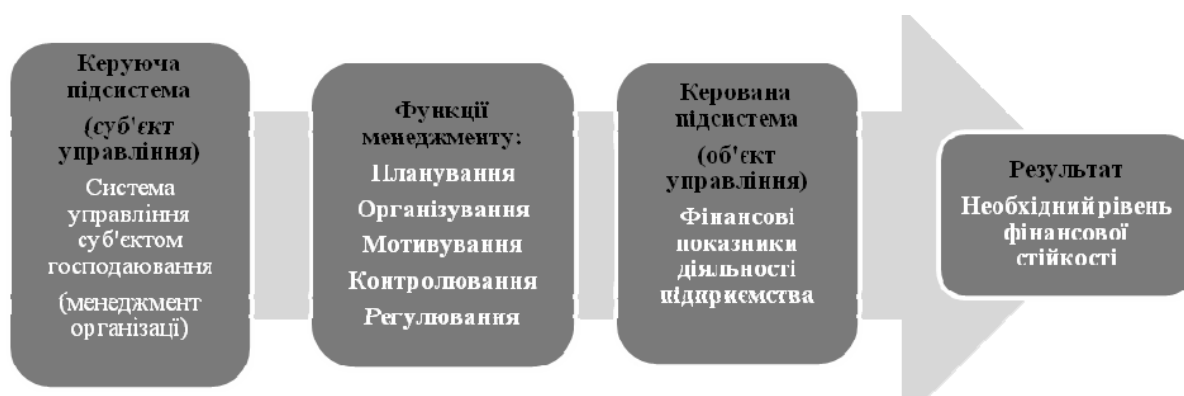

Рис. 3.1 – Система управління фінансовою стійкістю підприємства

Механізм управління фінансовою стійкістю підприємств електроенергетики пропонуємо розглядати як цілісну систему фінансових методів та відповідних важелів, а також форм та інструментів, що використовуються підприємством для досягнення та підтримання фінансової стійкості на належному рівні за відповідного нормативно-правового, інформаційно-аналітичного та програмно-технічного забезпечення.

Очевидно, ефективне управління фінансовою стійкістю передбачає комплексний підхід до розгляду складових елементів його механізму. У даному випадку ця комплексність означатиме цілісність, як сукупність взаємопов'язаних елементів однієї системи.

Фінансові методи доцільно розглядати як систему фінансових способів, що використовуються підприємством для досягнення та підтримання фінансової стійкості. Серед фінансових методів виділяють планування та прогнозування, фінансування та ціноутворення, кредитування, страхування та інші. Фінансовий важіль – «це спосіб дії при використанні фінансового методу». При цьому одному фінансовому методу управління фінансовою стійкістю може відповідати кілька фінансових важелів. Так, такому фінансовому методу як фінансування відповідають такі важелі, як оренда, факторинг, лізинг, франчайзинг та трансферт. Правове забезпечення

механізму управління фінансовою стійкістю відіграє важливу роль, оскільки створює «правила гри» для громадян та підприємств. Серед правового забезпечення виділяють Конституцію України, Закони Верховної Ради, Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів, накази, листи міністерств та відомств, статuti юридичних осіб.

Нормативне забезпечення фінансового механізму це, передусім, інструкції, норми, нормативи, накази, роз'яснення, методичні рекомендації та інша нормативна документація. В умовах постіндустріального суспільства інформація перетворилась не тільки на важливий фактор виробництва, відсутність якого суттєво нівелює ймовірність досягнення позитивних економічних результатів, але й на цінний ресурс, вага якого постійно зростає. В цьому контексті інформаційно-аналітичне забезпечення фінансового механізму стає невід'ємною складовою механізму управління фінансовою стійкістю.

Інформаційне забезпечення охоплює економічну, фінансову, комерційну та іншу інформацію. Серед її носіїв виділяють засоби масової інформації, Інтернет, статистичні збірники, фінансову звітність підприємств тощо. Отже, досягнення як і підтримання фінансової стійкості передбачає ефективне функціонування її фінансового механізму як цілісної системи взаємопов'язаних елементів. Механізм управління фінансовою стійкістю електроенергетичних підприємств пропонуємо розглядати як цілісну систему фінансових методів та відповідних важелів, а також форм та інструментів, що використовуються підприємством для досягнення та підтримання фінансової стійкості на належному рівні за відповідного нормативно-правового, інформаційно-аналітичного та програмно-технічного забезпечення.

Отже, механізм є сукупністю прийомів з невизначеним вектором дії, проте, включаючи в даний механізм розроблену якісну систему управління з визначеною стратегічною метою та цілями можна говорити про якісно побудований механізм управління фінансовою стійкістю. Управління фінансовою стійкістю із застосуванням фінансового механізму може досягти

необхідного результату лише за умови поєднання доцільно спрямованого взаємовпливу всіх його елементів. Важливим під час побудови механізму є визначення основної мети процесу управління фінансовою стійкістю підприємства. Головною метою впровадження механізму управління фінансовою стійкістю є досягнення задовільного фінансового стану та збереження або забезпечення належного рівня фінансової стійкості підприємства, за якого підприємство було б рентабельним, платоспроможним, конкурентоспроможним та інвестиційно привабливим. Розглянуті теоретичні аспекти формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства дозволять комплексно та системно вирішувати проблеми забезпечення фінансової стабільності підприємства, раціоналізувати процес управління фінансовими ресурсами та фінансовою стійкістю суб'єктів господарювання.

Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства передбачає реалізацію таких етапів: загальний аналіз фінансово-економічних показників діяльності підприємств електроенергетичної галузі; аналіз відносних показників фінансової стійкості підприємств; визначення типу фінансової стійкості: інтегральна оцінка фінансової стійкості підприємств; прогнозування інтегрального показника фінансової стійкості підприємств.

Фінансова стійкість підприємства – це багатокомпонентне поняття, що відображає відтворювальний процес і знаходиться під впливом різноманітних зовнішніх та внутрішніх чинників. Комплексність категорії фінансової стійкості суб'єктів господарювання полягає у відображенні в ній рівня фінансового стану та фінансових результатів підприємства, його здатності виконувати свої зобов'язання та забезпечувати подальший розвиток під час збереження платоспроможності і незалежності від зовнішніх джерел фінансування.

Проблема аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємства, пошук причин її зниження, можливостей забезпечення, визначення показників, що можуть сигналізувати про початок кризи, передбачення шляхів підвищення

фінансової стійкості та розробка заходів для підтримки її на стабільному рівні, завчасне попередження банкрутства є одним із актуальних напрямів розвитку фінансової науки. Для визначення загального рівня фінансової стійкості підприємства, пропонується використання деякого інтегрального показника, на основі якого можна зробити однозначний висновок щодо пріоритетності одного промислового підприємства над іншим. В основі такого показника полягає ідея перетворення натуральних значень кожного критерія фінансової стійкості в безрозмірний вид та подальше обчислення інтегрального показника. Інтегральний показник фінансової стійкості (в якості такого показника запропоновано використовувати узагальнену функцію Харрингтона) приймає значення від 0 до 1.

Слід відмітити, що при аналізі навіть деякої окремої частини чинників, які впливають на рівень фінансової стійкості, можливі неоднозначні ситуації, коли за цими певними чинниками об'єкт оцінки можна віднести відразу і як до фінансово стійкого так і фінансово нестійкого підприємства. Тому для вирішення даної проблеми пропонуємо застосування методології та математичного апарату теорії нечітких множин. Поняття нечіткої множини – це спроба математичної формалізації нечіткої інформації для побудови математичних моделей. В основі даного поняття є уявлення про те, що складові елементи даної множини, які володіють загальною властивістю, можуть володіти цією властивістю в різному ступені (різною мірою), а отже належати до даної множини з різним ступенем. Тому необхідно застосування єдиного універсального узагальненого показника.

Якщо ж оцінка промислових підприємств проводиться на основі декількох фінансово-економічних показників, то доцільно було б проводити оцінку фінансової стійкості за допомогою деякого інтегрального показника, при побудові якого можна скористатися узагальненою функцією.

Функція Харрингтона: де n – кількість показників, які використовуються для оцінки інвестиційної привабливості промислового підприємства;

$$D = \sqrt[n]{\prod_{t=1}^n d_t},$$

$$d \downarrow i = \exp(-\exp)(-y \downarrow i)$$

d_i – частинна функція, яка визначена у відповідності зі шкалою Харрінгтона;
 y_i – показник інвестиційної привабливості у безрозмірному вигляді.

Узагальнена функція Харрінгтона є кількісним, однозначним, єдиним та універсальним показником якості досліджуваного об'єкту, а якщо додати ще такі якості, як адекватність, ефективність та статистична чутливість, то стає зрозумілим, що її можна використовувати в якості критерію оптимізації. Шкала Харрінгтона умовно поділяється на п'ять ділянок, які характеризують безрозмірну величину показників, які розглядаються. Для застосування шкали Харрінгтона необхідно всі досліджувані показники привести до безрозмірного виду у відповідності до осі абсцис та розрахувати величини частинних функцій Харрінгтона за рівнянням. Число отриманих частинних функцій дорівнює числу показників інвестиційної привабливості промислових підприємств.

Далі обчислюється узагальнений показник інвестиційної привабливості промислового підприємства, на основі значень функції (визначених для кожного промислового підприємства. В ході дослідження при проведенні інтегральної оцінки фінансової стійкості підприємств на основі нечітко-множинного аналізу було зроблено певні спрощення: нечітко-множинний підхід був реалізований лише для кількісного оцінювання, зокрема при обчисленні ключових фінансових коефіцієнтів; вибір коефіцієнтів фінансово-економічного аналізу не є однозначним. Отже, запропонована методика розрахунків працюватиме й за використання інших фінансових показників; дані фінансової звітності підприємств відбиралися з відкритих джерел інформації, які на нашу думку є досить достовірними; фінансовий аналіз здійснено без урахування факторів інфляції, сезонності та ін.

Аналіз фінансової звітності промислового підприємства складається з обчислення певних фінансово-економічних показників – коефіцієнтів ліквідності, фінансової стабільності, рентабельності та ін. Для вибору даних фінансових коефіцієнтів було опрацьовано велику кількість літературних джерел. Узагальнюючи існуючі підходи щодо методики фінансового аналізу, нами були відібрані відносні коефіцієнти фінансової стійкості. Важливим етапом в процесі аналізу фінансової стійкості є прогнозування інтегрального показника фінансової стійкості підприємств.

3.2 Напрями покращення системи управління фінансовою стійкістю підприємства

У ринковій економіці фінансова стійкість підприємства є головною умовою життєдіяльності та основою стабільності стану підприємства. Під фінансовою стійкістю підприємства розуміють властивість підприємства, яка відображає в процесі взаємодії зовнішніх та внутрішніх факторів впливу досягнення стану фінансової рівноваги і здатність не лише утримувати на відповідному рівні протягом деякого часу основні характеристики діяльності підприємства, але й функціонувати та розвиватися.

Одним з визначених завдань сьогодні є забезпечення відносної фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку. Така рівновага характеризується високим рівнем фінансової стійкості та платоспроможності підприємства і забезпечується формуванням раціональної структури майна та капіталу, ефективними пропорціями в обсягах формування фінансових ресурсів за рахунок різних джерел, достатнім рівнем самофінансування інвестиційних потреб.

Оцінюючи фінансову стійкість, вивчимо рівень ефективності розвитку діяльності підприємства за співвідношенням темпів зміни показників наявності активів, їх окремих елементів та результативних ознак

господарювання. Зокрема, процеси і явища, які формують розвиток діяльності підприємства й дають можливість оцінити його фінансову стійкість, визначаються такою системою показників, як середньорічна вартість активів (ТА), основних засобів і нематеріальних активів (ТО) та власного капіталу (ТК), а також інтервальними річними показниками чистого доходу (ТЧ), доданої вартості (ТД) і чистого прибутку (ТП).

Про ефективність розвитку діяльності підприємства й поліпшення його фінансової стійкості може свідчити така пропорція:

$$100 \% < TA < TO < TK < TC < TD < TP. \quad (3.1)$$

Перша нерівність ($100 \% < TA$) показує, що підприємство нарощує вкладення фінансових ресурсів і розміщення їх в активах задля збільшення обсягів господарської діяльності. Можна стверджувати, що саме рівень розвитку й динамізм інвестиційних процесів формують у сучасних умовах стратегічну основу сталого економічного зростання. Фінансова стійкість підприємства зазнає впливу багатьох чинників. Інформаційний опис фінансової стійкості підприємства здійснюється на основі застосування системи бухгалтерського обліку на підприємстві.

Головними інструментами оцінювання фінансової стійкості підприємства є фінансові показники (коефіцієнти), які мають причинно-наслідковий зв'язок з результативним узагальнюючим показником, загалом виділено 32 показники фінансової стійкості підприємства (табл. 3.1).

Показники та індикатори фінансової стійкості, характеризуючи результат поточного, інвестиційного та фінансового розвитку підприємства, є важливим інформаційним полем для інвесторів та кредиторів щодо здатності виконувати свої зобов'язання.

Формування фінансової рівноваги та підтримання належної платоспроможності у сучасних ринкових умовах демонструє спроможність

підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища та передумови нарощувати свій економічний потенціал.

Таблиця 3.1 – Показники фінансової стійкості підприємства

Показники фінансової стійкості підприємства	Характеристика впливу показників на фінансову стійкість
1	2
Частка активної частини основних засобів, %	Зростання цього показника в динаміці розцінюється як сприятлива тенденція
Коефіцієнт зносу активної частини основних засобів, %	Збільшення значення цього показника свідчить про зношення активної частини основних засобів
Співвідношення суми основних засобів основної діяльності до суми основних засобів загалом станом на кінець року, %	Показує, яку частину усіх основних засобів займають основні засоби основної діяльності: зростання показника свідчить про збільшення інвестицій в основну діяльність
Ступінь придатності основних засобів у межах нормативного строку служби, %	Придатність основних засобів і вплив на фінансову стійкість
Маневреність власних оборотних засобів	Для нормального функціонування підприємства цей показник змінюється в межах від 0 до 1
Коефіцієнт поточної ліквідності	Зростання розцінюється як сприятлива тенденція, граничне значення становить 1,5
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Показує, яку частину короткострокових зобов'язань має бути погашено негайно, найжорсткіший критерій ліквідності, граничне значення становить 0,1-0,2
Частка оборотних коштів в активах, %	Показує, яку частину в активах підприємства займають оборотні кошти
Частка власних оборотних коштів в їх загальній сумі, %	Показує, яку частину становлять власні оборотні кошти в загальному обсязі оборотних коштів підприємства

Продовження таблиці 3.1

1	2
Частка власних оборотних коштів у покритті запасів, %	Рекомендована нижня межа цього показника становить 50%
Частка запасів в оборотних активах, %	Показує, яку частину в оборотних активах підприємства становлять запаси
Коефіцієнт покриття запасів	Якщо значення цього показника менше 1, то поточний фінансовий стан підприємства розглядається як нестійкий
Коефіцієнт покриття	Нормативне значення має перевищувати 1
Коефіцієнт фінансової автономії	Критичне значення становить 0,5; збільшення значення цього показника або зростання показника свідчить про припинення фінансової залежності підприємства від позикових коштів
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Значення цього показника залежить від структури капіталу та галузевої належності підприємства. Для того, щоб зробити висновок необхідно порівняти значення цього показника із загальногалузевим розміром
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	Показує, яку частину в балансі підприємства займає позиковий капітал
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	Показує, як частина основних засобів та інших необоротних активів фінансується зовнішніми інвесторами. Збільшення значення цього показника в динаміці свідчить про зростання залежності підприємства від зовнішніх інвесторів
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зростання цього показника в динаміці є негативною тенденцією, яка свідчить про фінансування ззовні
Коефіцієнт структури позикового капіталу	Показує, яку частину в позиковому капіталі підприємства становлять довгострокові пасиви
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	Збільшення значення цього показника свідчить про зниження фінансово стійкості та навпаки
Коефіцієнт забезпечення власними засобами	Зростання цього показника забезпечує для неплатоспроможного підприємства можливість використання позасудових заходів відновлення платоспроможності, граничне значення становить 0,1
Фондовіддача, грн./грн.	Значення показника залежить від галузевих особливостей підприємства

Продовження таблиці 3.2

1	2
Оборотність коштів у розрахунках, оборотів	Зростання цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства
Оборотність запасів, оборотів	Зростання цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства
Коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості	Зменшення значення показника вважається сприятливою тенденцією для підприємства
Рентабельність продукції, %	Збільшення значення показників рентабельності вважається сприятливою тенденцією для підприємства
Рентабельність активів, %	
Рентабельність сукупного капіталу, %	
Рентабельність власного капіталу, %	

Актуальним напрямом сталого функціонування суб'єктів господарювання є розробка дієвого механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. Механізм забезпечення фінансової стійкості слід визначити як систему форм, методів, прийомів, важелів, норм і нормативів, а також нормативно-правового, інформаційного, програмно-технічного та кадрового забезпечення, за допомогою яких на підприємстві досягається такий стан фінансових ресурсів, їх формування, розподілу та використання, що дозволяє підприємству розвиватися на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику.

Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства є частиною загальної системи управління підприємством, що забезпечує вплив на чинники, від яких залежить загальний результат діяльності суб'єкта господарювання (рис. 3.1).

Процес формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства можна представити у вигляді послідовності пов'язаних між собою етапів (рис. 3.2). Спільним для кожного етапу розробки механізму управління фінансовою стійкістю є використання інструментів управління фінансовою стійкістю підприємства.

Рис. 3.1 – Основні складові механізму управління фінансовою стійкістю підприємства

Сьогодні на підприємствах промисловості однією з головних проблем є відсутність цілісної стратегії, спрямованої на забезпечення стійкості фінансової і господарської діяльності підприємства та стійкого розвитку у перспективі.

Процес реалізації визначеної головної мети механізму забезпечення фінансової стійкості підприємств повинен бути спрямований на вирішення основних цілей та задач .

Рис. 3.2 – Послідовність етапів розробки механізму управління фінансовою стійкістю підприємства

Таким чином, використання системи управління за цілями дозволяє фінансовому менеджменту більш ефективно розпізнавати наявні проблеми та розробляти заходи щодо їх усунення.

Запропонована система цілей охоплює весь спектр проблем, пов'язаних з управлінням фінансовою стійкістю по суті, оскільки як виявлено раніше управління нею полягає не тільки в оптимізації структури фінансових ресурсів, але й має забезпечити довгострокову ефективність використання наявних та потенційних ресурсів (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Цілі та завдання управління фінансовою стійкістю підприємства

Тип цілі за пріоритетністю		Показники оцінки міри виконання цілі
Основна	Допоміжна	
Збалансованість активів та пасивів	Достатність власного капіталу	Наявність та обсяг вланого оборотного капіталу, величина власних та прирівняних до них оборотних активів, рівень забезпеченості власними оборотними активами господарської діяльності
	Гнучка структура капіталу	Рівень маневреності вланих оборотних активів, рівень поточної забезпеченості господарської діяльності оборотними активами
	Організація руху капіталу	Швидкість обороту поточних зобов'язань в т.ч. кредиторської заборгованості з оплати праці та перед бюджетом, тривалість руху обороту сукупного капіталу
	Забезпеченість власного капіталу для фінансування оборотних активів	Рівень поточної забезпеченості господарської діяльності оборотними активами, рівень забезпеченості власними оборотними активами господарської діяльності, коефіцієнти завантаження оборотних коштів, обсяг налишку (нестачі) робочого, функціонуючого капіталу та загальних джерел формування запасів
Збалансованість доходів і витрат	Достатній рівень рентабельності	Рентабельність сукупного капіталу, чиста рентабельність власного капіталу, визначення факторів впливу на рентабельність власного капіталу за моделлю фірми Du Pont
	Зіна структури витратомісткості господарського процесу	Витратомісткість проєкції, матеріало- та трудомісткість продукції, частка напівфабрикатів та імпортової складової в вартості готової продукції
	Збільшення обсягу товарообороту	Обсяг валової, готової, товарної та реалізованої проєкції, тривалість операційного та фінансового циклу
Збалансованість грошових потоків	Забезпечення платоспроможності а самофінансування	Поточна платоспроможність, коефіцієнти втрати (відновлення) платоспроможності, коефіцієнти поточної, швидкої а миттєвої ліквідності
	Зниження дебіторської заборгованості	Оптимальний розмір дебіторської заборгованості, середній період інкасації дебіторської заборгованості та «вік» простроченої заборгованості
	Забезпечення кредитоспроможності	Коефіцієнти обслуговування фінансового боргу, показник достатності грошового потоку, коефіцієнти стійкого та внутрішнього економічного зростання

Процес стратегічного управління фінансовою стійкістю необхідно розглядати на основі економічних принципів, що адекватні умовам та

особливостям на різних рівнях господарської діяльності. Враховуючи економічні можливості підприємств в умовах ринкового середовища, можна виділити принципи стратегічного управління фінансовою стійкістю суб'єкта господарювання. З врахуванням сутності та принципів управління фінансовою стійкістю підприємств формуються його стратегічні цілі. Зокрема, стратегічні цілі управління фінансовою стійкістю належать більшою мірою до напряму зміцнення становища підприємства в галузі, збереження і підвищення її довгострокових конкурентних позицій на ринку.

До основних цілей управління фінансовою стійкістю можна віднести:

- збалансування активів і пасивів (забезпечення достатності власного капіталу, гнучкої структури капіталу, організації руху капіталу);
- збалансованість доходів і витрат (забезпечення достатнього рівня рентабельності, зміна структури витратомісткості господарського процесу, збільшення обсягу товарообороту);
- збалансованість грошових потоків (забезпечення платоспроможності та самофінансування, зниження дебіторської заборгованості, забезпеченість кредитоспроможності).

Доцільно відзначити, що у системі управління фінансовою стійкістю важливу роль відіграє визначення головної мети, адже саме вона визначає концепцію розвитку підприємства, основні напрями його ділової активності та служить орієнтиром у середовищі ринкових перетворень. На нашу думку, головною метою управління фінансовою стійкістю підприємства є забезпечення фінансової безпеки та стабільності функціонування і розвитку підприємства у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику. Відповідно, забезпечення високого рівня фінансової стійкості підприємства в процесі його розвитку та функціонування забезпечується формуванням оптимальної та гнучкої структури капіталу, забезпеченням постійної платоспроможності та ліквідності, збалансуванням грошових потоків, забезпеченням кредитоспроможності, забезпеченням оптимальної

структури активів та постійним стабільним перевищення доходів над витратами.

Стратегія управління фінансовою стійкістю має відповідати вимогам антикризового управління фінансами підприємства і передбачати раціоналізацію обігу обігових засобів та оптимізацію структури джерел їх фінансування; забезпечення своєчасного оновлення позаобігових активів і високу ефективність їх використання; вибір та реалізацію найефективніших шляхів розширення обсягів активів для забезпечення напрямів розвитку; забезпечення необхідного рівня самофінансування свого виробничого розвитку за рахунок прибутку, оптимізації податкових платежів, ефективної амортизаційної політики; забезпечення найефективніших умов і форм залучення позикових коштів відповідно до потреб підприємства. Головною проблемою ефективного управління фінансовою стійкістю, на нашу думку, є оптимальне розміщення капіталу підприємства. Від того, які асигнування вкладені в основні та обігові кошти, скільки їх перебуває у сфері виробництва і в сфері обігу, в грошовій та матеріальній формі, значною мірою залежать результати виробничо-фінансової діяльності й, відповідно, вся фінансова стійкість підприємства.

Основою фінансової стійкості є виважена, раціональна організація й ефективне використання оборотних коштів. Політика фінансування оборотних активів являє собою частину загальної політики управління його оборотними активами, що полягає в оптимізації обсягу та складу фінансових джерел їх формування з позицій забезпечення ефективного використання власного капіталу та достатнього рівня фінансової стійкості підприємства. Можна виділити три основні моделі управління оборотними коштами. Агресивний підхід до фінансування оборотних активів передбачає, що за рахунок власного і довгострокового позикового капіталу фінансуються необоротні активи, невелика частка постійної їх частини, в той час як за рахунок короткострокового позикового капіталу – переважна частина постійної і вся змінна частина оборотних активів. Така модель фінансування створює

проблеми у забезпеченні поточної платоспроможності і фінансової стійкості підприємства. Разом з тим, вона дозволяє здійснювати операційну діяльність з мінімальною потребою у власному капіталі, а отже, забезпечувати найбільш високий рівень його рентабельності.

При агресивній моделі управління поточними активами й пасивами питома вага поточних активів у складі всіх активів висока, а період оборотності оборотних коштів тривалий. Агресивній моделі управління поточними активами відповідає агресивна модель управління поточними пасивами, при якій у загальній сумі пасивів переважають короткострокові кредити. При цьому у підприємства підвищується рівень ефекту фінансового важеля. Витрати підприємства на виплату відсотків по кредитах ростуть, що знижує рентабельність і створює ризик втрати ліквідності. Консервативний підхід до фінансування оборотних активів передбачає, що за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань повинні фінансуватися необоротні активи, постійна частина оборотних активів і близько половини змінної їх частини. Друга половина змінної частини оборотних активів повинна фінансуватися за рахунок короткострокового позикового капіталу. Такий тип політики фінансування оборотних активів забезпечує високий рівень фінансової стійкості підприємства, однак збільшує витрати власного капіталу на їх фінансування, що призводить до зниження рівня його рентабельності.

Помірний підхід до фінансування оборотних активів передбачає, що за рахунок власного і довгострокового позикового капіталу мають фінансуватися необоротні активи, постійна частина оборотних активів, в той час як за рахунок короткострокового позикового капіталу – весь обсяг змінної їх частини. Такий тип політики фінансування поточних активів забезпечує прийнятний рівень фінансової стійкості підприємства і рентабельність використання власного капіталу, наближену до середньоринкової норми прибутку на капітал. Таким чином, суть політики управління оборотним капіталом полягає у визначенні достатнього рівня й раціональної структури поточних активів й у визначенні величини й структури джерел їхнього

фінансування. Загалом, можна сказати, що метою управління фінансовою стійкістю підприємства є підтримка його фінансової рівноваги, уникнення ризиків для інвесторів і кредиторів та оцінка його заборгованості.

Висновки до розділу 3

Отже, фінансова стійкість є однією з найважливіших характеристик фінансово-економічної діяльності підприємства в умовах ринкової економіки.

Якщо підприємство фінансово стійке, то воно має перевагу перед іншими підприємствами того ж профілю в залученні інвестицій, в одержанні кредитів, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів. Нарешті, воно не вступає в конфлікт із державою і суспільством, тому що виплачує вчасно податки в бюджет, внески в соціальні фонди, заробітну плату, а банкам гарантує повернення кредитів і сплату відсотків по них.

Основні організаційно-економічні заходи виходу підприємства з кризи, містять стратегічне планування розвитку підприємства, програми фінансової стабілізації підприємств, інвестиційну політику в антикризовому управлінні підприємством, застосування лізингу в інвестиційній політиці підприємства, методи кредитної політики підприємства й управління дебіторською заборгованістю.

Таким чином, суть політики управління оборотним капіталом полягає у визначенні достатнього рівня й раціональної структури поточних активів й у визначенні величини й структури джерел їхнього фінансування. Загалом, можна сказати, що метою управління фінансовою стійкістю підприємства є підтримка його фінансової рівноваги, уникнення ризиків для інвесторів і кредиторів та оцінка його заборгованості.

ВИСНОВКИ

Таким чином, в роботі узагальнено теоретичні основи та розроблено рекомендації щодо формування фінансової стійкості з урахуванням факторів її зростання в сучасних підприємствах енергетичної галузі. Отримано наступні висновки.

Існуючі підходи, що засновані на аналізі абсолютних та відносних показників їх діяльності, не дозволяють коректно визначити ключові параметри розвитку даних суб'єктів у зв'язку з тим, що при оцінці статичної стійкості не відслідковується динаміка розвитку підприємства як системи. Часто спостерігається неповна коректність вихідних даних та низька інформативність існуючих методичних підходів.

Множинний регресійний аналіз виступає досить перспективною методологічною основою для оцінки факторів фінансової стійкості. Запропоновано в якості залежної величини коефіцієнт фінансової стійкості, незалежних – коефіцієнти покриття, оборотності капіталу, мобільності коштів, концентрації залученого капіталу та рентабельність продукції.

Для аналізу фінансового стану підприємства необхідно оцінити тенденції найбільш загальних показників, які з різних сторін характеризують фінансовий стан підприємства. Показниками та факторами доброго фінансового стану підприємства можуть бути: стійка платоспроможність, ефективне використання капіталу, своєчасна організація розрахунків, наявність стабільних фінансових ресурсів. Показники та фактори незадовільного фінансового стану: неефективне розміщення коштів, брак власних оборотних коштів, наявність стійкої заборгованості за платежами, негативні тенденції у виробництві. До найзагальніших показників комплексної оцінки фінансового стану належать показники дохідності й рентабельності. Велике значення має аналіз структури доходів підприємства та оцінка взаємозв'язку прибутку з показниками рентабельності.

Важливо проаналізувати зв'язок прибутку підприємства з формуючими прибутком факторами, що полегшує практичну орієнтацію в цих питаннях. Дохідність підприємства характеризується абсолютними й відносними показниками.

З метою мобілізації фінансових ресурсів та оптимізації їх використання необхідно здійснювати аналіз та економію витрат шляхом постатейного контролю за витрачанням коштів; планувати вхідні та вихідні грошові потоки на підприємстві; фінансувати інвестиційні та інноваційні проекти і програми; визначати потребу в капіталі для фінансування необоротних та оборотних активів підприємства; робити пошук можливих джерел фінансування санаційних заходів, наприклад, або від продажу частини майна боржника, або від грошових надходжень у вигляді інвестицій або кредитів і таке інше. Під резервами збільшення прибутку розуміють кількісно вимірювані можливості його збільшення шляхом задіяння низки чинників, а саме: збільшення обсягу реалізації продукції, зниження собівартості товарної продукції, поліпшення якості продукції і на цій підставі підвищення цін, оптимізації структури продукції, пошуку найвигідніших ринків збуту, реалізації в більш оптимальні строки, недопущення позареалізаційних збитків.

Якість балансу на кінець періоду у порівнянні з початком знизилась, а саме на кінець звітного періоду відбулося скорочення валюти балансу, що свідчить про скорочення підприємством господарської діяльності, а отже призводить до зменшення його платоспроможності; відбулося зростання на 20% фондівіддачі, а отже кожна інвестована гривня в основні засоби в звітному періоді дає більше доходу; частка основних засобів в активах підприємства залишається високою й продовжує зростати, хоча рекомендоване зменшення, потрібно звернути на це увагу; коефіцієнт зносу основних засобів характеризує частку зношених основних засобів у загальній їх вартості і показує питому вагу вартості основних засобів, що вже перенесена на вироблену продукцію.

Провівши фінансовий аналіз діяльності ПАТ «Кіровоградобленерго», робимо наступні висновки:

– в пасиві балансу аналізованого періоду бачимо, що основну частку займає власний капітал 66,21% на початок та 60,54% на кінець звітного періоду, відбулося скорочення на 5,67%, майже рівні частки займають поточні та довгострокові зобов'язання, їх частка у звітному періоді відповідно дорівнює 22,66% та 16,8%, при цьому якщо довгострокові зобов'язання в динаміці скоротилися на 1,91% (або -36365 тис. грн.), то поточні зобов'язання навпаки зросли на 7,58% (або +115069 тис. грн.);

– на кінець звітного періоду відбулося скорочення валюти балансу, що свідчить про скорочення підприємством господарської діяльності, а отже призводить до зменшення його платоспроможності;

– відбулося зростання на 20% фондівіддачі, а отже кожна інвестована гривня в основні засоби в звітному періоді дає більше доходу;

– частка основних засобів в активах підприємства залишається високою й продовжує зростати, хоча рекомендоване зменшення, потрібно звернути на це увагу;

– в звітному році відбулося зростання коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості на 65,84% та скорочення періоду погашення дебіторської заборгованості на 9 днів. Підвищення оборотності дебіторської заборгованості свідчить про покращення платіжної дисципліни покупців: своєчасне погашення покупцями заборгованості перед підприємством і скорочення продажів з відстрочкою платежу;

– відбулося скорочення показника оборотності кредиторської заборгованості на 20,75%, що свідчить про погіршення розрахунково-платіжної дисципліни підприємства у відносинах з постачальниками, бюджетом, позабюджетними фондами, персоналом підприємства, іншими кредиторами

– коефіцієнт фінансової залежності на кінець періоду зріс і становить 0,39, що свідчить про незначне зростання використання позикових коштів в

фінансуванні діяльності підприємства, ефективне використання яких дозволить активізувати збутову та виробничу діяльність, а отже і збільшити прибуток;

- значення показника коефіцієнта фінансової стабільності вище 1,5, що свідчить про наявність додаткових резервів підвищення ефективності за рахунок залучення позикових коштів;

- коефіцієнт фінансової стійкості на кінець періоду становить 0,77 (в динаміці прослідковується скорочення на 9,41, що говорить про можливість втрати платоспроможності (за умови, що доступ до короткострокових зобов'язань буде обмежений), рекомендовано збільшення суми власного капіталу, збільшення суми довгострокових запозичень;

- аналіз ймовірності банкрутства за різними моделями показали високу ймовірність банкрутства, і якщо підприємству не вжити термінових заходів щодо покращення фінансових показників, воно буде банкрутом в найближчий час.

Фінансовий стан ПАТ «Кіровоградобленерго» можна охарактеризувати як незадовільний, більшість показників не відповідають нормативному значенню або знаходяться на їх межі. Показники ліквідності, вказують на те, що на підприємстві є проблеми з платоспроможністю й потрібно як найшвидше вживати відповідних заходів щодо їх поліпшення, рентабельність хоч і є позитивною проте, її значення граничить зі збитком, на що вказують в динаміці розраховані показники.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреева Г. І. Економічний аналіз : навч.-метод. посіб. Київ : Знання, 2018. 263 с.
2. Баканів М. І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Кондор, 2014. 296 с.
3. Білик М. Д., Павловська О. В., Пригуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2015. 592 с.
4. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента : підручник. 2 т. Київ : Ника-Центр, 2009. 512 с.
5. Булатів А. С. Економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. Київ : Знання, 2017. 408 с.
6. Бутинець Ф. Ф. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності : навчальний посібник. Житомир : "Рута", 2011. 544 с.
7. Ващенко Л. О. Інформаційне та методичне забезпечення аналізу фінансового стану підприємств : навч. посіб. Київ, 2015. 20 с.
8. Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств : навч. посіб. Київ : Кондор, 2017. 180 с.
9. Герасимов Б. И. Комплексный экономический анализ финансово-хозяйственной деятельности организации. Київ. 2018. 160 с.
10. Гушко С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ. 2011. 174 с.
11. Костенко Т. Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 400 с.
12. Іванов Ю. Б. Конкурентні переваги підприємства: оцінка, формування та розвиток : монографія. Харків : ВД "ІНЖЕК", 2018. 352 с.
13. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : МАУП, 2011. 152 с.

14. Капітанець Ю. О. Визначення та забезпечення конкурентоспроможності підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Тернопіль, 2009. 21 с.
15. Карамзін В. Я. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 392 с.
16. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз : підручник. Київ : Знання, 2008. 487 с.
17. Ковальчук Т. М. Теорія економічного аналізу : навч.-метод. посіб. Чернівці : Рута, 2018. 392 с.
18. Ковальчук К. Ф. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 326 с.
19. Кожанова Є. П. Економічний аналіз : навч. посіб. Харків : ВД "ІНЖЕК", 2009. 344 с.
20. Козак І. І. Економічний аналіз : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. 2-ге вид. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010. 217 с.
21. Костирко Л. А. Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства : монографія. Луганськ, 2008. 336 с.
22. Котлик А. В. Управління конкурентоспроможності підприємства на основі процесного підходу : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Харків, 2009. 17 с.
23. Олійник О. В. Розвиток економічного аналізу в умовах інституційних змін. Житомир : ЖДТУ, 2018. 231 с.
24. Петряєва З. Ф. Організація і методика економічного аналізу : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. Дисципліни. Харків : ХНЕУ, 2009. 236 с.
25. Поддєрьогін А. М. Фінансова стійкість підприємств в економіці України : монографія. Київ : КНЕУ, 2011. 184 с.
26. Білик М. Д. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ. : КНЕУ, 2005. 592 с.

27. Донченко Т. В. Теоретичні основи формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. Хмельницький, 2014. № 1. С. 23–27.

28. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. Київ : Знання, 2017. 668 с.

29. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 328 с.

30. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 815 с.

31. Чегринець К. В. Фінансова стійкість підприємства: економічна сутність та методи оцінки. Київ. 2012. 54 с.

32. Косарева І. П., Удовика Є. М. Удосконалення системи управління фінансовою стійкістю підприємств. Київ. 2018. 251 с.

33. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. Київ : Знання, 2017. 378 с.

34. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. Минск : Новое знание, 2012. 704 с.

35. Мамонтова Н. А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення (на прикладі підприємств харчової промисловості) : автореф. дис. ... канд. екон. наук ; Інститут економічного прогнозування НАН України. Київ, 2018. 17 с.

36. Лісовий А. В., Чуницька І. І. Аналіз фінансових ресурсів як базис формування фінансового потенціалу. *Бізнес-Навігатор*. Київ 2018. Спецвип. 21 с.

37. Ващенко Л. О. Інформаційне та методичне забезпечення аналізу фінансового стану підприємств. Київ, 2005. 20 с.

38. Белікова Т. В. Оцінка фінансового стану підприємств побутового обслуговування : автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.07.05 «Економіка торгівлі та послуг» ; Харківський державний університет харчування та торгівлі, 2006. 20 с.

39. Куцик В. І., Борисенко Н. В. Суть і аналіз фінансово-економічного стану підприємства в сучасних умовах. *Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць*. Вип. 19.13. Львів : РВВ НЛТУ України, 2019. С. 274–278.
40. Тридід О. М., Орехова К. В. Оцінювання фінансової стійкості підприємства : монографія. Київ : вид-во Університету БС НБ України, 2010. 143 с.
41. Косарева І. П. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства. Київ, 2017. 682 с.
42. Притуляк Н. М. Ознаки фінансової стійкості – теоретична основа моделювання факторних. Київ, 2013. 31 с.
43. Решитнякова А. В., Щербань О. Д. Управління фінансовою стійкістю підприємства. Київ, 2016. 139 с.
44. Докієнко Л. М. Управління фінансовою стійкістю підприємств торгівлі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.07.05. Київ, 2015. 23 с.
45. Єлецьких С. Я. Удосконалення процесу управління фінансово стійким розвитком промислового підприємства. Київ, 2012. 80 с.
46. Стрішенець О. Аналітичний огляд фінансової стійкості підприємства. Київ, 2018. 65 с.
47. Bassanini F., Reviglio E. Financial Stability, Fiscal Consolidation and Long-Term Investment after the Crisis. *Financial Market Trends – OECD Journal*. 2011. No. 3. pp. 18–27.
48. Cernavskis K. Financial stability of enterprise as the main precondition for sustainable development of economy. *Regional formation and development studies*. 2017. No. 3 (8). pp. 36–46.
49. Güngör G. Y., Özbekler M. D., Sümer T. P. Corporate sector financials from financial stability perspective. Co-organised by the IFC, the European Committee of Central Balance Sheet Data Offices, 2016. 37 p.
50. Mishkin F. S. Global Financial Instability: Framework, Events, Issues. *Journal of Economic Perspectives*. 2012. № 4. Mode of access :

<http://www.cepr.org/gei/6rep2.htm>.

51. Schinasi G. J. Safeguarding financial stability: theory and practice. Washington, D.C. : International Monetary Fund, 2005. 60 p.

**Декларація академічної доброчесності
здобувача вищої освіти ЗНУ**

Я Асмолов Антон Сергійович, студент 2 курсу,
денної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа та страхування, освітньої програми «Фінанси і
кредит», адреса електронної пошти loose.cannon.9631@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему
«Система управління фінансовою стійкістю підприємства
ПАТ «КІРОВОГРАДОБЛЕНЕРГО»

відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що
визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких
ознайомлений/ознайомена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є
ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям
*академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою
Інтернет-системи, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.*

Дата _____

Підпис _____

ПІБ (студент) _____

Дата _____

Підпис _____

ПІБ (науковий керівник) _____

Додаток А

Додаток І
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку І "Загальні вимоги до фінансової звітності"

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Підприємство <u>Публічне акціонерне товариство "Кіровоградобленерго"</u>	за ЄДРПОУ	01 01
Територія <u>КІРОВОГРАДСЬКА</u>	за КОАТУУ	23226362
Організаційно-правова форма господарювання <u>Акціонерне товариство</u>	за КОПФГ	3500000000
Вид економічної діяльності <u>Розподілення електроенергії</u>	за КВЕД	230
Середня кількість працівників <u>3134</u>		35.13
Адреса, телефон <u>проспект Комуністичний, буд. 15, КІРОВОГРАДСЬКА обл., 25015</u>	358266	
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)		
Складено (зробити позначку "✓" у відповідній клітинці):		
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	-	
за міжнародними стандартами фінансової звітності	V	

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

P-

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	871	602
первісна вартість	1001	3 228	3 270
накопичена амортизація	1002	2 357	2 668
Незавершені капітальні інвестиції	1005	7 038	7 899
Основні засоби	1010	1 210 947	1 175 890
первісна вартість	1011	1 785 887	1 882 982
знос	1012	574 940	707 092
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	103 627	105 412
інші фінансові інвестиції	1035	33 113	35 571
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	426	1 822
Відотрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відотрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	1 356 042	1 327 196
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	32 542	25 361
Виробничі запаси	1101	32 542	25 361
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	-	-
Товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	52 555	35 832
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	4 466	2 771
з бюджетом	1135	2	1 636
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	1 636
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	147	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	167 137	166 986
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 591	22 194
Готівка	1166	-	-
Рахунки в банках	1167	-	-
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

Продовження додатка 2

Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	11 607	11 168
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	15 289	3 000
збиток	2355	-	-

II СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		223 244
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	(134)	(4 205)
Накопичені курсові різниці	2410		-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	(179)	1 748
Інший сукупний дохід	2445	7 453	(9 086)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	7 140	211 701
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	2 221	37 094
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	4 919	174 607
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	20 208	177 607

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАТИВНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	73 333	74 533
Витрати на оплату праці	2505	151 837	135 404
Відрахування на соціальні заходи	2510	53 643	48 343
Амортизація	2515	134 590	115 800
Інші операційні витрати	2520	28 789	26 631
Разом	2550	442 192	400 711

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ А КІЛЬКІСТЬ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	119376000	119376000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	119376000	119376000
	2610	0,12807	0,02513
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,12807	0,02513
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Гончар Тетяна Іванівна

Довгаль Наталя Валеріївна

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Форма N2 Код за ДКУД **1801003**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 054 986	903 930
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
Премії підписані, валова сума	2011	-	-
Премії, передані у перестраховання	2012	-	-
Зм на резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
Зм на частки перестраховиків в резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт, послуг)	2050	(972 678)	(869 661)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	82 308	34 269
збиток	2095	-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	4 477	58 268
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	-
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
Адміністративні витрати	2130	(34 959)	(32 006)
Витрати на збут	2150	-	-
Інші операційні витрати	2180	-	-
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	-
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	51 826	60 531
збиток	2195	-	-
Доход від участі в капіталі	2200	1 974	7 353
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Дохід від благодійної допомоги	2241	-	-
Фінансові витрати	2250	(43 823)	(64 145)
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-
Інші витрати	2270	(6 295)	(11 907)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	3 682	-
збиток	2295	(-)	(8 168)